

2022

Informe

INVISIBLES

01.
**L'estat del racisme
a Catalunya**

02.
365 dies del SAiD

SOS RACISME

PER LA IGUALTAT DE DRETS

Primera edició: març 2023

InVisibles. L'estat del racisme a Catalunya,
Informe 2022.

Consulta els
informes anteriors

Autoria
SOS Racisme Catalunya

Consell
Cheikh Drame Tine, Christian
Pachá, Karlos Castilla Juárez,
Marcel Alcántara Flores i
Marilda Sueiras

**Servei d'Atenció i Denúncia
(SAiD)**
Paula Rossi, Marilda Sueiras,
Bruno Maestro y Úrsula Ruiz

Planificació
Anna Altés

Comunicació
Larissa Saud i
Jennifer Molina

Formació
Kaire Ba Dejuan

Administració
José Luis Belloso i
Abderraouf Barka

Il·lustració
Mercedes Sá

Disseny i maquetació
Helena Carazo

Textos
Kaire Ba Dejuan, Jennifer
Molina, Úrsula Ruiz, Paula
Rossi, Karlos Castilla, Bruno
Maestro, Marilda Sueiras y
Larissa Saud

Infografies interactives
Larissa Saud

Correccions
Mercè Duch

Rambla Sta Mònica, 10 1ª planta
08002 Barcelona.

www.sosracisme.org
@SOSRacis

@SOS-Racisme-Catalunya
@sosracisme_cat

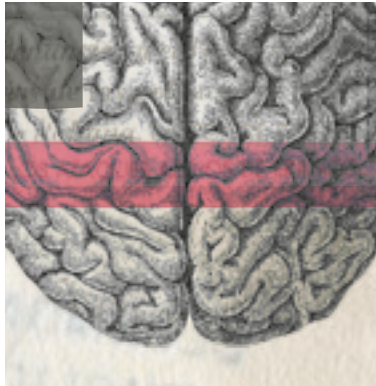
**Invisibles. L'estat del
racisme a Catalunya**

ÍNDEX

Articles

- 01.** Editorial p. 5
02. La raça de les detencions p. 7

- 03.** Com els mitjans de comunicació són reproductors de racisme p. 13
04. L'enfocament restauratiu: Un aliat antiracista p. 17
05. Per a què serveix la Llei d'igualtat de Catalunya a l'antiracisme? p. 23

“LA PAU NO ES NOMÉS L'ABSENCIA DE LA GUERRA; MENTRE HI HAGI POBRESA, RACISME, DISCRIMINACIÓ I EXCLUSIÓ DIFÍCILMENT PODREM ACONSEGUIR UN MON DE PAU”

— Rigoberta
Menchú

Cheikh Drame Tine
President de SOS Racisme Catalunya

01. Editorial

El passat mes de novembre l'Ajuntament de Barcelona va reconèixer la trajectòria de més de trenta anys de SOS Racisme Catalunya en la lluita antiracista i les accions per la igualtat d'oportunitats en l'accés a drets per a les persones que viuen al territori.

En el discurs d'agraïment vam recordar que encara queda molta feina a fer per part de totes les administracions públiques: aplicar polítiques i accions que implementin i garanteixin les reivindicacions de l'antiracisme. No perquè siguin nostres, més aviat perquè són un reclam de moltes organitzacions i singularitats mobilitzades.

El procés de reparació és un deure que ha de desvincular-se de discursos ambigus i s'ha de traduir en accions fermes que garanteixin que tota persona que pateixi racisme o les poblacions que històricament van patir el racisme socialitzat i institucionalitzat serà reconeguda o, almenys, que la seva denúncia no és en va i els agressors i l'agressió no quedaran impunes.

Però què passa quan la història situa Catalunya com a opressora?

Necessitem una revisió. Revisió de la responsabilitat d'Europa, d'Espanya i concretament de Catalunya en els processos colonials i el tràfic d'esclaus. Cal un reconeixement explícit que la modernitat catalana no es pot entendre sense l'espòli del Sud Global, mitjançant el comerç triangular. Cal dignificar la memòria històrica i és també responsabilitat de les administracions públiques i les seves treballadores. Per això, és fonamental que es reconegui oficialment el passat colonial i les seves implicacions, que avui dia encara operen en les relacions de poder a partir de la deshumanització i criminalització de tots els pobles no blancs, aquí o allà.

Un exemple del que queda per fer és la renomnada plaça Idrissa Diallo on continua,

insultant, la peanya que honra l'esclavista López i López, tot i que la seva estàtua ja no hi és. I l'estàtua del repressor Prim al Parc de la Ciutadella? Quan es començaran a visibilitzar de forma activa els indrets de Catalunya on s'acollien exposicions amb l'objectiu de reafirmar la supremacia blanca? Per què es continuen silenciament aquestes qüestions en un context en què la població migrada i racialitzada és criminalitzada i focus de discursos i polítiques d'odi? Discursos i polítiques d'odi de segles i que es retroalimenten tant des de les institucions com des de la societat civil.

Exemples d'aquestes polítiques són la deportació de veïns, l'únic crim dels quals és no respondre a l'hegemonia blanca; l'obertura del nou mòdul per a dones en el CIE de Zona Franca, amb el silenci d'institucions i administracions públiques; o la invisibilització i apropiació de les accions, lluites i consignes de la societat civil, que es tradueixen en un «antiracisme» buit.

Enguany, una vegada més hem trobat a faltar un posicionament antiracista ferm per part de les administracions i institucions i la seva contraposició a la narrativa discriminatòria envers les persones migrants i catalanes racialitzades no blanques. Aquests discursos d'odi racista, que suposen benzina per a idees d'extrema dreta, també se sostenen mitjançant protocols i pràctiques discriminatòries dirigides a la població i amb l'omissió en la defensa dels seus drets. Algunes d'aquestes pràctiques són la perfilació racial per part de cossos policials, establiments d'oci o comerços, o el no reconeixement, i fins i tot la negació, d'incidents racistes en l'àmbit escolar o veïnal.

Aquest informe no pretén abordar tots els àmbits on el racisme es manifesta a Catalunya, no podem fer-ho, les pàgines se'ns queden curtes i no arribem a tot, però sí que és la nostra voluntat, i el treball de tot l'any, deixar registrat almenys un punt de partida per combatre'l.

02.

LA RACA DE LES DETENCIONS

Kaire Ba Dejuan

8

Fa un parell d’anys, amb la polèmica per l’assassinat de George Floyd per part de la policia, a la ciutat de Minneapolis, es va popularitzar i va transcendir el concepte de “*Defund the Police*”. El que en català entendríem com “*Desmantellar (abolir) la policia*”.

Efectivament, quan això va ocórrer, els moviments polítics abolicionistes ja portaven una trajectòria recorreguda d’algunes dècades. A la població en general li va caldre veure un assassinat d’una persona negra en viu, precedit de tortura, per fer l’exercici superficial de replantejar-se el sistema securitari. Durant un mes i mig de temps van respondre a la tendència pertinent del moment, per a posteriorment tornar a les seves vides, oblidant-se’n sense mirar enrere ni una sola vegada.

La veritat és que els moviments abolicionistes sempre han estat majoritàriament entesos com una mica utòpics. Igual de cert és, que aquests moviments tenen una història tan llarga com la dels sistemes securitaris vigents que intenten abolir.

Angela Davis, a Democràcia de l’abolició posa de manifest la següent qüestió:

Els moviments anticapitalistes haurien d’incorporar, dins de la seva agenda, la lluita contra la principal forma de càstig de la nostra societat?

Una altra pregunta seria: Així com els moviments feministes blancs sostenen que la violència té gènere, si ens referim a una violència sistèmica, finançada per l’estructura política, social i econòmica, s’establiria, per norma, que existeix un marcador de criminalitat en els cossos que no són blancs, inherent a la seva existència. **Podríem també ratificar que la violència té raça?** Encara més, si delimitem i ens referim

La veritat és que els moviments abolicionistes sempre han estat majoritàriament entesos com una mica utòpics. Igual de cert és, que aquests moviments tenen una història tan llarga com la dels sistemes securitaris vigents que intenten abolir.

estrictament al sistema securitari, de vigilància i empresonament que avui s’instaura en els nostres sistemes de vida com una realitat inqüestionable, **seria també legítim sostenir que les detencions tenen raça?**

El *Critical Resistance*¹ és una organització estatunidenca que treballa sobre la idea que el complex industrial penitenciari “*ajuda i manté l’autoritat de les persones que obtenen el seu poder a través de privilegis racials, econòmics i d’un altre tipus.*”² Però, **què entenem per complex industrial penitenciari?** Segons la mateixa organització, el complex industrial penitenciari és un terme que descriu els interessos del govern i la indústria que utilitzen la **vigilància, el manteniment de l’ordre i l’empresonament** com a solucions als problemes econòmics, socials i polítics. Un dels pilars del seu poder són els guanys d’empreses privades que responen al sosteniment de presons i cossos policials.

Si retrocedim una mica en la història del complex industrial penitenciari, més concretament, en el sistema de vigilància centrat en els cossos policials, veiem que la genealogia d’aquests cossos és heterogènia. En molts contextos apareixen i més tard s’instauren com un dispositiu de supervisió de les dissidències socials i del control colonial. Per exemple, en el sud d’Estat Units, en el segle XVIII, trobem que una de les seccions principals de les forces policials, inspirada en el sistema anglès, té el seu origen en les patrulles d’esclaus, que s’ocupaven de mantenir la privació de drets en les persones esclavitzades.

En altres contextos, com Colòmbia, Mèxic i/o el Perú en el segle XVII, el terme “policia” s’entenia com la idea de “redreçar l’home”, la qual cosa en el moment es presentava com un eufemisme del control imperial, l’occidentalització i l’evangelització de les persones indígenes.

Al Brasil, en el segle XIX es revela que una

de les funcions principals de les policies, per exemple a Pernambuco, era la destrucció dels quilombos³ d’esclaus i la captura de persones esclavitzades fugides.

A Espanya, tenim el fatal episodi recordat com La Gran Batuda, duta a terme el 30 de juliol de 1749, que va ser un pla autoritzat pel rei Ferran VI, ideat pel bisbe d’Oviedo i posteriorment executat pel Marquès de Ensenada. L’objectiu de la gran batuda va ser l’extinció total del poble gitano mitjançant la separació d’homes i dones. Això es va dur a terme a través de la detenció de totes les persones gitanes del territori espanyol per a ser posteriorment dividides. Els homes van ser portats a camps de treballs forçosos

9

i les dones i nenes a presons i fàbriques. Moltes d'aquestes persones van acabar morint per les condicions de vida pèssimes.

Des d'aquí faig una invitació a revisar dades actuals sobre les presons i les detencions. Si ho fem, trobarem que el nombre de detencions i empresonament, en diferents contextos territorials, de població no blanca o el que en el moviment antiracista estatunidenc podríem entendre com “*People of color*”⁴ i la població blanca, són desorbitadament desiguals.

En el context català, per exemple, veiem a través de l'últim informe de Sos Racisme Catalunya, *Vigilància 02: una anàlisi de dades sobre les identifications per perfil ètnic-racial*, que en el 2021 s'identifica 3,48 vegades més la població estrangera que la població autòctona. En termes de detencions, es deté 7,72 vegades més persones estrangeres que persones espanyoles. Cosa que xoca amb les dades de condemnes, atès que no són més grans en persones estrangeres que en persones nacionals. Tot això respon a una lògica de polítiques migratòries anti drets.

Ruth Wilson Gilmore⁵ sosté idees com que la criminalització és l'eina que permet que els individus es converteixin en material del qual extreure benefici per part de l'Estat. Aquest procés, que aniquila l'espai d'una vida per un temps, es converteix en benefici per als centres penitenciaris, proveïdors, empreses privades, etc. Aquest benefici és extret simultàniament de les comunitats de les quals provenen aquestes persones. Les lleis de Jim Crow en la transició posterior a l'abolició de l'esclavitud als Estats Units, es van servir dels codis negres per convertir els ex esclaus en criminals i finançar un sistema d'arrendament de convictes que sostenia l'estructura econòmica vigent fins al moment, i per la qual

***es deté 7,72 vegades més
persones estrangeres
que persones espanyoles.
Cosa que xoca amb les
dades de condemnes, atès
que no són més grans en
persones estrangeres que
en persones nacionals***

***a mesura que passen
els anys, Frontex creix
desorbitadament en
pressupost i personal. A més
que en 2019 se li va aprovar
l'autorització per portar
i usar armes, la qual cosa
deriva en una militarització
de la frontera creixen***

les persones negres continuaven sent esclaves, aquesta vegada del sistema penitenciar.

Tornant a la idea citada més amunt de complex industrial penitenciar, un exemple equiparable que **podem extreure directament d'Europa podria ser el que es presenta com l'actual indústria de Frontex** (Agència Europea de la Guàrdia de les Fronteres i Costes). Aquesta agència, fundada el 2004, es plantejava fonamentalment com una plataforma (finançada pels pressupostos de la Unió Europea i dels països associats a Schengen) per ajudar els Estats membres a “protegir Schengen”. En un dels seus últims informes, la Fundació PorCausa⁶ ens mostra com, a mesura que passen els anys, Frontex creix desorbitadament en pressupost i personal. A més que en 2019 se li va aprovar l'autorització per portar i usar armes, la qual cosa deriva en una militarització de la frontera creixent.

En conseqüència, sosté PorCausa, allò que va començar sent una plataforma d'extensió dels estats membres per tal de controlar un suposat “boom” migratori, avui dia es presenta, cada vegada més, com una gran oportunitat de negoci per a diverses empreses que donen resposta al sistema de control migratori. Aquestes empreses s'enriqueixen a través d'aquesta nova indústria, mitjançant les polítiques antipersona i els crims de la humanitat comesos per Frontex. Parlem de la indústria d'armament, la provisió de serveis, la biometria, entre altres.

Angela Davis ens diu que els cossos negres (i de color) es consideren prescindibles dins del món lliure, però són una gran font de beneficis en el món penitenciar.⁷

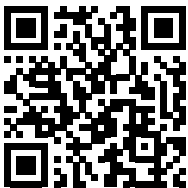
La detenció i empresonament massiu de persones no blanques és tan habitual en el nostre dia a dia que es converteix en invisible i es normalitza. Fins a tal punt que som incapaços de plantejar-nos des d'una perspectiva profunda, si el sistema industrial penitenciar es presenta com una forma tangible d'anihilació de les comunitats del marge. Arribats a aquest punt és important preguntar-nos si aquest complex, instaurat en el nostre sistema, permet sentir seguretat per a la totalitat de la població o benefici només per a una part.

D'una banda, ens trobem amb un sistema penitenciar que som incapaços de qüestionar, donant per fet que una societat sense aquesta provisió seria una societat insegura. D'altra banda, ens topem amb cossos policials que tenen el seu origen en les expansions colonials, que continuen responant a les funcions establertes des del seu origen i que, segons dades sobre això, són el pas previ a materialitzar un empresonament massiu de cossos dissidents.

Durant el boom de George Floyd, també hi va haver algunes narratives que recalaven que: Si vostè veu un policia apallissant una persona no blanca de manera pública o no, no ha de sorprendre's perquè aquest policia està senzillament fent la seva feina.

Sobre els abusos que poden cometre els cossos de seguretat, aquí teniu l'informe “Pareu de parar-me”.

***D'una banda, ens trobem amb
un sistema penitenciar que
som incapaços de qüestionar,
donant per fet que una societat
sense aquesta provisió seria
una societat insegura. D'altra
banda, ens topem amb cossos
policials que tenen el seu origen
en les expansions colonials, que
continuen responant a les funcions
establertes des del seu origen***

Escaneja el codi QR
per visitar l’informe
“Pareu de parar-me”.

Bibliografia

1.

Critical resistance és una organització estatunidenca que es crea en 1997 amb l’objectiu de construir un moviment per eliminar el complex industrial de presons. El principal treball de CR ha estat promoure l’abolició de l’anomenat “complex industrial penitenciari” a través de projectes i campanyes locals.

2.

Critical resistance (sf) *The prisión indutrial complex*. Recuperat de: <https://criticalresistance.org/mission-vision/not-so-common-language/>

3.

Els quilombos representaven les comunitats i llocs de resistència creats per les persones negres esclavitzades en territoris majoritàriament fèrtils, on s’organitzaven a fi de poder sobreviure i resistir l’opressió colonial.

4.

“People of color” és un terme polític que s’utilitza en el context dels Estats Units per referir-se a qualsevol persona que no sigui blanca. El terme inclou persones de comunitats diverses, com pot ser persones afroamericanes, llatines, asiàtiques, indígenes, etc. És un concepte usat per parlar en termes de racisme sistèmic.

5.

Gilmore, R.W. (2018). *Geografía abolicionista y el problema de la inocencia*. Tabula Rasa, (28), 57-77. Doi: <https://doi.org/10.25058/20112742.n28.3>

6.

PorCausa (2021). *Frontex. El guardián descontrolado*. Recuperat de: https://porcausa.org/wp-content/uploads/2021/06/Frontex_2021.pdf

7.

Davis, A. (2016). *Democracia de la abolición*. Editorial Trotta, S.A.

03.

COM ELS MITJANS DE
COMUNICACIÓ SÓN
REPRODUCTORS DE
RACISME

Jennifer Molina

14

Hi ha dos fenòmens clau que al llarg de l'última dècada han posat de manifest la urgència social d'abordar el discurs d'odi. Un d'ells és la irrupció de les plataformes digitals de comunicació, que han permès una democratització més gran de la creació del contingut informatiu i de la seva difusió, però al seu torn també s'han convertit en un camp obert per a tota mena de narratives, antifeministes, racistes, homofòbiques... Tot això davant l'estupor i la falta de preparació de l'Administració i les empreses d'informació, incapaces de detenir la propagació i l'augment d'aquests discursos. A nivell europeu sí s'han fet esforços en matèria legislativa per tal d'abordar el discurs d'odi a internet, encara que existeixen tantes diferències entre lleis nacionals que fan veritablement difícil unificar els marcs legals per contenir l'odi de manera efectiva.

El segon fenomen és l'arribada (o augment, perquè sempre hi ha estat) de l'extrema dreta. Són habituals els col·loquis sobre discurs d'odi, mitjans de comunicació i xarxes socials i com hi prolifera el racisme. De fet, molts d'aquests debats, duts a terme per empreses d'informació, institucions, facultats i entitats socials, se circumscriuen molt en la pujada de l'extrema dreta i en les plataformes d'internet.

És un fet que la narrativa dels grups i partits d'extrema dreta ha aconseguit tornar a posar sobre la taula de debat temes com els drets de certs col·lectius. No obstant això, caldria plantejar-se, més enllà de com ha ocorregut, per què ha pogut ocórrer tan fàcilment i com s'ha pogut normalitzar la presència de l'extrema dreta i les seves narratives. Potser la societat ha passat, espontàniament, d'assumir com a iguals unes certes comunitats a replantejar-se si realment mereixen aquests drets? Tan fràgil era aquesta assumpció dels drets humans universals? Per què els mitjans de comunicació no han posat objeccions a difondre a so de bombo i platerets discursos obertament racistes?

La narrativa racista ja hi era abans de l'extrema dreta

Per respondre a aquestes preguntes cal entendre que la narrativa racista ja era present en la societat en general, i en els mitjans de comunicació massius en particular, abans del retorn d'aquests partits polítics reaccionaris. I és que els grups dominants, és a dir de racialitza-

ció hegemònica, perceben el discurs d'odi com un problema social només amb l'arribada de l'extrema dreta. Però els grups racialitzats i migrants són receptors d'aquestes narratives racistes i criminalitzadores que generen els mitjans de comunicació diàriament, sense que aquestes narratives estiguin circumscrites a les de l'extrema dreta.

És a dir, el discurs d'odi prolifera en un camp prèviament adobat, en què el racisme en els mitjans de comunicació no només ha existit sempre, sinó que és sorprenent la poca revisió que ha tingut a Espanya. Quan es busca teoria i estudis específics sobre el tema, se'n troben ben pocs, i molt menys que hagin estat fets per les empreses mediàtiques mateixes. I això és greu, atès que són precisament aquestes empreses les que més utilitzen la migració i les persones racialitzades com a objectes (i productes) en el seu propi negoci.

Com reprodueixen el racisme els mitjans de comunicació?

Entre l'escassa teoria que s'ha escrit a Espanya sobre el racisme en els mitjans de comunicació, destaca '*Racismo y antirracismo. Comprender para transformar*'. Allà, Daniel Burashi i Maria José Aguilar assenyalen que els discursos polítics, socials i mediàtics produeixen i reprodueixen representacions socials negatives de les persones migrants o racialitzades que es transformen en un imaginari comú en què es duu a terme una diferenciació discursiva sistemàtica entre "nosaltres" i "ells". Aquesta separació radical de "nosaltres" i "ells" permet construir i mantenir la "blanquitud" com a subjecte polític hegemònic i, al seu torn, prendre als grups de racialització no hegemònica la categoria de ser subjectes polítics. Es tracta d'un procés d'alteritat dels grups racialitzats no blancs que comporta inevitablement una certa deshumanització. Així, és possible que la societat pugui tolerar, normalitzar i acceptar ser testimonis de la violència tant física, com a discursiva i burocràtica, que reben els grups no hegemònics. I no sols això, la població blanca està tan acostumada a ser espectadora de la violència sobre els cossos negres que ha generat tolerància i passivitat total.

15

El cas de Ucraïna

Sobre aquest tema hi ha tants exemples que es podrien escriure diversos llibres. No obstant això, prendrem un succés recent: la cobertura mediàtica de la guerra d'Ucraïna. Potser aquest és un dels casos més exemplificadors de com els mitjans de comunicació construeixen el "nosaltres" i construeixen el "ells". Davant l'esclat de la guerra a Ucraïna i la seva conseqüent crisi humanitària, les televisions i els periòdics van tractar aquesta guerra com si fos la més greu després de la segona guerra mundial. Dels refugiats ucraïnesos es parlava amb tanta tendresa i empatia que molts periodistes ploraven davant la càmera

quan explicaven com havien hagut de fugir les famílies de les seves cases. El missatge era clar: "ells són nosaltres, ells són com tu". D'aquesta manera, es va establir un marc mental en el qual la compassió era el sentiment col·lectiu.

Cap guerra, ni cap grup de refugiats de països del sud global ha despertat mai a Europa aquest nivell d'empatia i solidaritat. Ni Iemen, ni Síria. En aquests últims dos casos, de fet, el marc discursiu se situava en la sospita del terrorista infiltrat, o en persones que venen de context islàmic i de "cultures més retardades". Tampoc no van generar tanta empatia ni compassió les milers de morts al Mediterrani, ni les morts a la tanca de Melilla.

Cal sospitar aleshores que alguna relació té la cobertura mediàtica que se li dona a aquests successos. Que la narrativa que crea la premsa al voltant de les persones refugiades i migrants provinents de segons quins països té a veure amb la bona o mala imatge, amb la indiferència o amb l'empatia; amb els que “són com nosaltres” i els que “no són com nosaltres”. De fet, els refugiats ucraïnesos mai no van tenir sobre ells la sospita del terrorisme, ni etiquetes com migrant, subsaharià, “mena”, utilitzades de manera despectiva. En el discurs mediàtic es va assumir totalment que eren persones refugiades que venien fugint de la guerra, sense una altra intenció que treballar i tornar als seus països en uns anys. Tampoc se'ls demanava “integració”, ni “respecte pels nostres costums”.

Hipervisibilització i invisibilització

La criminalització d'un col·lectiu l'aconsegueixen els mitjans de comunicació mitjançant un joc d'oposats: la hipervisibilització i la invisibilització. El primer cas es produeix mitjançant el sobredimensionament d'algun fenomen que té a veure amb col·lectius racialitzats, o bé que prèviament s'ha creat aquesta relació (la immigració, les bandes juvenils, els robatoris). D'aquesta manera, els mitjans contribueixen al fet que, en sobreexposar el fenomen, l'opinió pública percebi una imatge que determinats col·lectius podrien ser molt més nombrosos i/o perillosos del que correspon a les dades (quant a població i a índexs de criminalitat).

D'aquesta manera els mitjans contribueixen al fet que, al sobre exposar el fenomen i sobre dimensionar-lo, l'opinió pública percebi a determinats col·lectius molt més nombrosos o perillosos.

L'altra cara de la moneda d'aquesta hipervisibilització és quan la narrativa té un enfocament paternalista en comptes de criminalitzador. Hi ha innombrables reportatges i articles en els quals persones migrants o refugiades són les protagonistes, presentades com a víctimes d'una tragèdia, de catàstrofes humanitàries, de conflictes bèl·lics o de pobresa. L'objectiu d'aquestes peces és fer-nos assistir a l'espectacle d'aquesta misèria de manera innòcua, sense aprofundir en les causes sistèmiques i estructurals. Sense que, com a conseqüència, això requereixi del lector cap acció.

Per a això, els periodistes busquen sempre testimoniatges d'aquests col·lectius a fi de narrar les seves històries que seran contades en tercera persona. No estan tan interessats en les persones que pertanyen a col·lectius de racialització no hegemònica en qualitat d'experts, generadors d'opinió, constructors de pensament. No, les persones racialitzades no blanques són cridades per la premsa per oferir el seu sofriment, únicament en qualitat de testimonis. En conseqüència, aquest enquadrament humanitari, reproduïx estereotips colonials on les víctimes del relat han de ser salvades per “nosaltres”.

Per explicar com succeeix la invisibilització i quins efectes té en l'opinió pública, és necessari entendre la teoria de l'agenda setting, presentada per primera vegada pel Dr. Maxwell McCombs i el Dr. Donald Shaw el 1972. És a dir, l'elecció de l'agenda mediàtica. Tant els temes triats, com l'enquadrament, el temps que se li dedica i el to amb què es narra una notícia, tenen la capacitat d'influir i dirigir l'opinió pública. D'aquesta manera, tot allò que queda fora d'aquesta agenda, o bé està destinat a no existir per a l'opinió pública, o bé a no ser considerat com a assumpte d'importància. Els Centres d'Internament per a Estrangers (CIE) i tot el que allà succeeix són un bon exemple de quelcom que queda relegat constantment a existir fora de l'enquadrament noticiós. Així, no existeixen o no interessen per a l'opinió pública.

És interessant també adonar-se que són els grups dominants els que estableixen aquesta agenda, amb la qual cosa no es tracta d'una agenda sense propòsit. L'objectiu de l'elecció de temes és mantenir l'estatu quo dels grups dominants, que, en un sistema racista, sempre passarà per mantenir les categories racials

Bibliografia

‘Racismo y antirracismo. Comprender para transformar’, Daniel Buraschi y Maria José Aguilar.

‘Del Maine a las RRSS. Una investigación Acción Participativa sobre informaciones y desinformaciones en torno a la diversidad y las migraciones y su impacto en las comunidades migrantes y racializadas’, Federación SOS RACISMO.

‘Racismo y análisis crítico de los medios’, Terun A. van Dijk.

04.

L'ENFOCAMENT
RESTAURATIU:
UN ALIAT
ANTIRACISTA

Úrsula Ruiz
Paula Rossi

El treball directe del *Servei d'Atenció i Denúncia de SOS Racisme* (SAID) amb víctimes de violències i discriminacions racistes mostra la importància de la implementació de l'enfocament restauratiu en la intervenció psicosocial i jurídica.

Hi ha tres aspectes que, en la nostra experiència, evidencien la necessitat d'un enfocament restauratiu. Aquests són: la complexitat del dany i l'impacte en la víctima directament agreujada, l'existència d'una victimització col·lectiva, i, finalment, l'exclusió o no consideració de les singularitats d'aquesta mena de violència que revictimitzen i dificulten el procés de cerca de reparació i la restitució de drets.

En primer lloc, el dany i els impactes en les víctimes de violències o discriminacions racistes presenten una intensitat afegida a la victimització ordinària, ja que l'agressió o la discriminació està motivada per una característica pròpia de la víctima que no pot canviar (Aguilar et al., 2015; Latvian Centri for Human Rights, 2008). És a dir, se l'agredeix pel que la persona és, per les seves característiques particulars i col·lectives, que la fan ser susceptible de rebre aquesta violència.

En segon lloc, les violències i discriminacions racistes victimitzen també aquelles persones que comparteixen les característiques que han motivat l'agressió o discriminació amb la víctima directa, per la qual cosa representa la persona "i persones com ella" en l'imaginari de l'agressor. Aquesta victimització col·lectiva també es denomina victimització indirecta (Aguilar et al., 2015). Ocorre pel simbolisme de l'acte racista, ja que llança un missatge intimidatori, que adquireix un significat social, en la jerarquia, dominació i actitud social hegemònica (Aguilar et al., 2015; OSCE, 2009). En altres paraules, es tracta d'una "violència punitiva" que "recorda" i estratifica la posició d'aquestes persones en la societat, per la qual cosa, a més del poder simbòlic, té un poder instrumental per relegar socialment un grup de persones (Latvian Centri for Human Rights, 2008, 15).

Finalment, algunes persones que sofreixen violència racista senten que no existeix una preocupació social per elles i solen viure aquesta experiència en solitud. Com posa de manifest Latvian Centri for Human Rights (2008:19 i 20), "les víctimes senten que han d'enfrontar-se al seu destí per elles mateixes, sense que existeixi suport dis-

ponible perquè la societat resta indiferent quant a les seves experiències". Aquesta manca d'atenció provoca que les persones víctimes se sentin infravalorades en la comunitat en què es troben. Però a més, encara que també existeixi una victimització col·lectiva, el sofriment viscut moltes vegades no es comparteix, ja que la comunicació és constreta per la por i la vergonya. En aquest context, fins al mateix reconeixement de la condició de "víctima" –donada la construcció i interpretació hegemònica d'aquesta categoria– es veu obstaculitzat pel temor a reconèixer-se com a vulnerable o passiva, fins i tot portant a la negació com a autodefensa.

Per això, el que proposem, a través de l'enfocament restauratiu, és poder aprofundir en el dany ocasionat i moure'ns per tota la seva transversalitat, incloent-hi l'abordatge de la complicitat de l'estructura social.

Ara bé, en què consisteix l'enfocament restauratiu? SOS Racisme entén l'enfocament restauratiu com un procés, en forma d'acompanyament, basat en uns certs valors, principis i pràctiques dirigides a abordar una situació problemàtica, perjudicial o conflictiva, que s'enfoca en atendre les necessitats de les persones implicades i en la reparació del dany causat. Per això, obliguem el perpetrador a fer-se responsable del dany i promovem la participació de la comunitat per a la transformació del conflicte.

L'enfocament restauratiu del SAID no té una forma en concret, és a dir, en cada cas explorem els vincles i les intervencions reparadores potencials per donar resposta a la necessitat concreta plantejada.

Per això, el que proposem, a través de l'enfocament restauratiu, és poder aprofundir en el dany ocasionat i moure'ns per tota la seva transversalitat, incloent-hi l'abordatge de la complicitat de l'estructura social.

En termes de vulneracions de drets, podríem dir que aquest enfocament es troba orientat a la restitució del dret vulnerat, així com també a la garantia de no repetició que es desprèn, de no sols centrar-se en l'experiència singular de cada persona que s'acosta al servei, sinó en el dany col·lectiu.

El nostre rol en aquest procés és acompanyar i cuidar la persona afectada, promocionar els seus drets, evitar revictimitzacions i crear espais segurs i simètrics; tot això valorant els casos de manera individual, sense entendre'ls de manera aliena al context estructural, polític i social en què es desenvolupen. A més, intentem incidir en les actituds, pensaments i dinàmiques racistes del perpetrador. Així doncs, assenyalem la nocivitat de la seva conducta per evitar que es repeteixi l'acció i capacitar-lo per fer-se càrrec del dany causat. A més, durant tot el procés es fomenta la participació social i comunitària per a la transformació de la situació.

L'enfocament restauratiu presenta avantatges clars enfront del retributiu. Concretament, en l'àmbit antiracista, l'enfocament restauratiu pot donar una resposta adequada a les necessitats i expectatives de les persones víctimes de racisme, especialment sobre aquelles relatives a la reparació del dany. Quins són alguns d'aquests avantatges? Doncs bé, la nostra experiència ens ha mostrat que:

1.

L'enfocament restauratiu permet abordar els danys morals i psicològics causats per la victimització primària, ja que és una pràctica centrada en la reparació del dany. Per tant, totes les accions que es prenguin hauran de tenir per finalitat reparar el mal en els termes que la persona afectada consideri necessaris. Donades aquestes mateixes necessitats, s'haurà de treballar perquè el propi procés per se sigui un camí restauratiu, reparador, independentment del resultat final que aconseguim.
2.

A través de la intervenció restaurativa es pot treballar el trauma racial acumulat per la multi victimització de la història vital de cada persona. Amb la qual cosa és una acció integral, ja que, desgraciadament, la victimització no és una experiència aïllada.
3.

La intervenció restaurativa permet evitar la victimització secundària, tot i que es realitza de manera paral·lela a la justícia penal. En defecte d'això, serveix per mitigar o contenir el dany que aquesta hagi causat.
4.

El procés restauratiu és aplicable davant qualsevol mena de violència o discriminació, sempre que la persona afectada el valori com a positiu. De fet, considerem que l'enfocament restauratiu ha de superar la limitació del dret penal i el "delicte d'odi", que exclou certs tipus de víctimes no recollides pel sistema.

5.

El racisme institucional pot ser abordat a través de l'enfocament restauratiu. En aquests casos l'administració involucrada seria convidada a participar del procés. De fet, el racisme institucional té gran presència en els casos assumits pel nostre servei i per això és important incloure'l en l'enfocament proposat. A més, permet que es llevi el focus de l'ofensor a nivell individual, estenent la responsabilitat a la institució que el sosté i abordant la seva dimensió estructural.
6.

L'enfocament restauratiu és una eina fonamental per reparar la victimització col·lectiva. La intervenció restaurativa permet crear contra narratives al simbolisme excloent de l'agressió i discriminació racista. En aquest sentit, no danyar és la premissa per minimitzar el risc de possibles noves vulneracions, detectar amenaces i també mecanismes de protecció propis i externs.
7.

La pràctica restaurativa permet ressaltar l'enfocament psicosocial integral per a l'atenció de les persones travessades pel racisme, utilitzant la intervenció jurídica com una eina més que les víctimes tenen a la seva disposició, però no com l'única o més important. Per això, l'atenció integral a víctimes de manifestacions de discriminació i odi que té per objecte la reparació del dany, naturalment defineix i és definida per una perspectiva psicosocial de l'atenció.
8.

La intervenció restaurativa és una oportunitat perquè les societats prenguin consciència del racisme en la seva comunitat i es promoguin pràctiques comunitàries responsables (Oficina de Nacions Unides contra la Droga i el Delicte, 2006, 5). Això és especialment rellevant, puix que la presència comunitària mitiga la solitud i el desempament de la víctima, a través d'una acció comunitària de suport.
9.

L' L'enfocament proposat permet augmentar la xarxa de suport de la víctima, un dels elements claus per millorar el benestar de les persones afectades per violències i discriminacions racistes.
10.

La perspectiva restaurativa contribueix no sols a ampliar i difondre els models d'atenció i intervenció que parlen de l'impacte que aquesta violència té en les persones i comunitats, sinó també de les seves estratègies d'afrontament, resiliència i resistència.

També cal remarcar que l'afectació de les persones víctimes de violència racista, així com d'altres discriminacions, té com a disparadores l'abús de poder, privilegis i greuges diferencials que reben les seves singularitats. Per tant, tots els actors involucrats requerim, a més d'un exercici constant i humil d'aprenentatge participatiu, assumir la responsabilitat de ser part d'aquest procés i activar mecanismes de revisió per tal de fer-ho de manera conscient i situada.

La persona afectada, així com la col·lectiva, hauran de ser sempre el centre, i al seu voltant cal construir, desconstruir i redefinir una pràctica enfocada en la reparació del dany no sols individual, sinó col·lectiu.

En definitiva, en aquest assaig hem explorat les potencialitats que l'enfocament restauratiu antiracista ens brinda en el nostre dia a dia. Gràcies a aquest enfocament creem oportunitats per mitigar el dany i responsabilitzar els perpetradors, sense oblidar el paper clau que té la comunitat com a agència antiracista.

El procés restauratiu és aplicable davant qualsevol mena de violència o discriminació, sempre que la persona afectada el valori com a positiu. De fet, considerem que l'enfocament restauratiu ha de superar la limitació del dret penal i el “delicte d'odi”, que exclou certs tipus de víctimes no recollides pel sistema.

Bibliografia

Aguilar García, M.A.; Gómez Martín, V.; Marquina Bertrán, M.; de Rosa Palacio, M.; Tamarit Sumalla, J.M (2015). *Manual práctico para la investigación y enjuiciamiento de delitos de odio y discriminación*. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Chakraborti, N. y Garland, J. (2012). *Reconceptualizing hate crime victimization through the lens of vulnerability and “difference”*. Theoretical Criminology, 16(4), pp. 499-514.

Agència dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (2012). *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights*. Luxemburg Publications Office of the European Union. Disponible a: <http://fra.europa.eu/en/publication/2012/making-hate-crime-visible-european-union-acknowledging-victims-rights>

Agència dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (2016). *Current migration situation in the EU: hate crime*. Luxemburg Publications Office of the European Union. Disponible a: <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/current-migration-situation-eu-hate-crime>

Latvian Centre for Human Rights (2008). *Psychological effects of hate crime. Individual experience and impact on community*. (Attacking who I am). Latvian Centre for Human Rights. Disponible a: https://cilvektiesibas.org.lv/site/attachments/30/01/2012/Naida_noziegums_ENG_cietusajiem_Internetam.pdf

Oficina de Naciones Unidas contra la Droga i el Delicte (2006). *Manual sobre programas de justicia restaurativa*. Disponible a: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Manual_sobre_programas_de_justicia_restaurativa.pdf

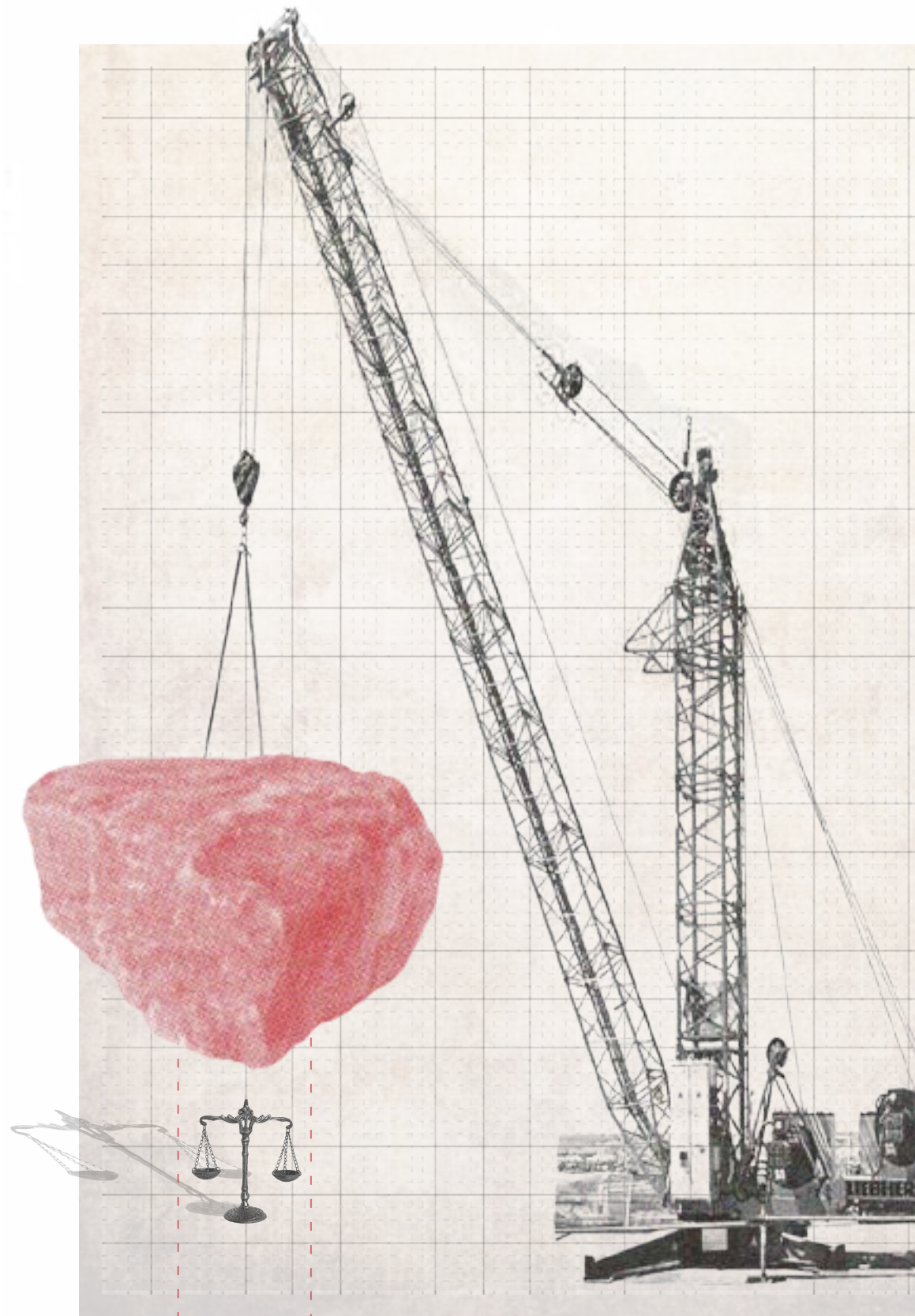
Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (2009). *Hate Crime Laws. A practical Guide*. Disponible a: <http://www.osce.org/odihr/36426?download=true>

Rossi, Paula y Bazzaco, Edoardo (2021). *Guía para la incorporación de los enfoques psicosocial y restaurativo en los servicios de acompañamiento a víctimas de incidentes y delitos de odio y discriminación*. SOS Racisme Catalunya: Barcelona. Disponible a: <https://www.idhc.org/arxius/recerca/1617702168-GuiaEnfoqueRestaurativo.pdf>

05.

PER A QUÈ SERVEIX LA LLEI D'IGUALTAT DE CATALUNYA A L'ANTIRACISME?

Karlos Castilla
Bruno Maestro

1. La Llei d'igualtat de Catalunya més recent

La Llei 19/2020, de 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no discriminació, va ser aprovada pel Parlament de Catalunya fa més de dos anys. Avui dia, continua alimentant més esperances que resultats en la lluita contra el racisme i altres formes de discriminació.

Certament, aquesta norma ha estat un pas important per reafirmar unes línies polítiques que ha de seguir l'Administració per tal de prevenir i eliminar la discriminació a Catalunya així com, també, per aprovar un règim sancionador que persegueixi conductes discriminatòries d'índole diversa. Vegem breument alguns dels seus aspectes destacats i com s'està aplicant.

En primer lloc, la Llei estableix uns principis d'actuació dirigits als poders públics per garantir la igualtat de tracte i no discriminació en l'exercici de diversos drets socials com educació, habitatge, sanitat, i en drets civils. D'aquest apartat, valorem de manera positiva que es reculli literalment la prohibició d'ús de criteris racials en l'activitat de vigilància de les forces i cossos de seguretat com a base per posar fi a les identificacions per perfilació racial. Com se sap, es tracta d'una pràctica il·legal, sistèmica i generalitzada que és la porta d'entrada a altres discriminacions racistes a nivell institucional.¹

En segon lloc, la Llei estableix un llistat ampli d'infraccions administratives amb un règim sancionador propi. Es recullen conductes discriminatòries quan no siguin constitutives de delictes, des d'expressions vexatòries fins a actes de discriminació directa o indirecta. En moltes d'aquestes infraccions, el límit no és clar, i dependrà de cada cas decidir la via més adequada. Així mateix, la Llei recull altres infraccions ja regulades en altres normatives sectorials, però que no es venien aplicant de manera eficaç per manca de voluntat política, com les discriminacions en l'accés a l'habitatge o a llocs d'oci.

Un dels punts importants que conté la Llei és la inclusió de la inversió de la càrrega de la prova. És a dir que en casos on existeixin indicis de discriminació, serà el presumpte infractor qui hagi de provar que no es va produir aquesta discriminació. Així i tot, encara hem d'esperar a veure l'execució del règim sancionador, ja que a més de dos anys de vigència de la Llei no s'ha

aprovat el reglament que el reguli, i no ens consta que s'hagin imposat sancions.

En tercer lloc, en relació amb l'estructura orgànica, la Llei va establir l'Organisme de Protecció i Promoció de la Igualtat de Tracte i la No discriminació (OPPIND), com a peça principal per a l'aplicació de la norma, compost per un Comitè d'experts que havia d'instruir i sancionar les infraccions, així com per una Comissió que avaluaria el compliment de la Llei.

No obstant això, un Decret del Govern de juliol del 2022, va modificar el nom de l'Organisme a Oficina d'igualtat de tracte i no discriminació, amb rang de Direcció general i dependent de la Secretaria d'Igualtats, sense existir un reglament que reguli el seu funcionament i, per tant, sense crear el Comitè i la Comissió abans esmentades. És a dir que, en la pràctica, el Govern ha desnaturalitzat i afeblit l'Organisme, contravenint els mandats expressos de la Llei.²

A més, altres estructures que disposava la Llei segueixen pendents: el Centre de Memòria Històrica i Documentació de la Discriminació; l'Observatori de la Discriminació; la Comissió per a la Protecció i la Promoció de la Igualtat de Tracte i la No Discriminació, com un espai de participació ciutadana i òrgan consultiu de les administracions.

A aquesta llista de tasques pendents, també queda sumar-li l'aprovació del Protocol d'atenció a la víctima i d'actuació davant situacions de discriminació o violència en l'Administració pública, així com d'altres específics en temes antiracistes que es veuran en l'apartat següent.

Per tant, encara queda molt per recórrer en la seva aplicació efectiva i és urgent fer-ho. Al cap i a la fi, cal recordar que la mateixa norma estableix com a infracció molt greu (art. 43.6.j): **“Abstenir-se d'intervenir, les persones que tinguin atribuït el deure d'intervenció, davant qualsevol forma de discriminació”**.

en la pràctica, el Govern ha desnaturalitzat i afeblit l'Organisme, contravenint els mandats expressos de la Llei.

2.La Llei i l’antiracisme

La Llei 19/2020 té vuit articles (de 52) que recullen expressament previsions a partir de les quals es podria (i deuria) actuar de manera anti-racista. La primera, en la finalitat de la Llei (art. 1.3.d), és a dir, en establir-se que busca “evitar qualsevol forma de discriminació motivada per la raça, l’origen ètnic o el color de pell, i qual-sevol forma de racisme com l’antisemitisme o el antigitanisme”. La segona, en definir el que s’entendrà per racisme, romafobia, antigitanis-me i xenofòbia (art. 4 x, z i d´). Definicions de-batibles i que no inclouen totes les causes que, com a racisme, s’esmenten en altres parts del contingut de la Llei.

La tercera previsió és en l’àmbit educatiu (art. 10.7), i estableix obligacions perquè es res-pecti en tot el sistema educatiu, en els centres i les entitats de formació, en l’educació d’adults, en la formació de mares i pares, en les activitats esportives escolars i en les activitats d’oci infant-il i juvenil l’origen racial o ètnic.

La quarta, en l’àmbit dels mitjans de comu-nicació i societat de la informació (art. 16.2.a), perquè es promogui l’ús d’un llenguatge respec-tuós que no sigui racista ni xenòfob.

La cinquena, en l’àmbit dels cossos i forces de seguretat, amb la prohibició que abans hem destacat (art. 21.4.a)³ respecte de l’ús de criteris

sembla que el racisme estructural present en les institucions impedeix, bloqueja i impossibilita que es treballi efectivament en contra. Com també influeix la manca de voluntat política real, la inexperiència en l’exercici de funcions públiques i el coneixement poc profund del sistema jurídic vigent.

racials, basats en l’aspecte físic de l’individu, en les detencions, els interrogatoris, els escorcolls, els controls d’identitat i, en general, en l’activi-tat de vigilància de les forces i cossos de seguretat. Així com (art. 21.5) amb l’obligació d’establir un sistema de registre i vigilància d’incidents racistes, del grau en què són tractats judicial-ment, i vetllar pel bon funcionament d’aquest sistema de control.

La sisena previsió expressa rau en l’obliga-ció de crear un Pla d’igualtat de tracte i no discrim-inació que inclogui (art. 28.5.a) un diagnòstic exhaustiu de la situació del racisme, la islamo-fòbia i la xenofòbia a Catalunya; així com (art. 28.5.a) un abordatge de les seves causes.

La setena és l’obligació que imposa la Llei a totes les administracions públiques (art. 30.5) de recopilar dades que permetin identificar els patrons de discriminació de tots els cossos de seguretat que operen a Catalunya, i en particular l’ús de perfils racials en les tasques de recerca i vigilància policials. Aquesta obligació es repe-teix de manera específica i expressa per a l’òrgan competent del Govern en la disposició addicio-nal desena de la Llei.

Finalment, la vuitena previsió és una obli-gació (art. 41.5) perquè les administracions públi-ques recullin i publiquin dades estadístiques dels incidents racistes i discriminatoris, provinents tant del sector públic com de l’àmbit privat.

Com s’observa, malgrat les seves deficièn-cies, la Llei estableix aspectes importants a par-

tir dels quals es podrien fer passos en la cons-trucció d’una política antiracista bàsica a nivell autonòmic i municipal. Desgraciadament, cap de les obligacions abans descrites s’ha posat efectivament en marxa a més de dos anys de l’entrada en vigor de la Llei.

Si es complís amb les previsions anteriors, a més del contingut de les més de quinze lleis vi-gents a Catalunya que recullen expressament as-pectes relacionats amb la prohibició del racisme, el foment de la diversitat o les discriminacions múltiples, en àmbits com la infància, adolescèn-cia i joventut, les administracions públiques, les persones immigrades, l’educació, l’habitatge, l’ordenació sanitària, els espectacles públics i activitats recreatives, la comunicació audiovisu-al, la publicitat oficial, les universitats, la pau, la policia de la Generalitat i les policies locals, es podria fer molt contra el racisme.

No obstant això, sembla que el racisme es-tractural present en les institucions impedeix, bloqueja i impossibilita que es treballi efectiva-ment en contra. Com també influeix la manca de voluntat política real, la inexperiència en l’exer-cici de funcions públiques i el coneixement poc profund del sistema jurídic vigent.

Perquè si es tingués veritable voluntat polí-tica i capacitat en l’exercici de les funcions, l’ar-ticle 40.8 de l’Estatut de Catalunya, que insta a promoure l’erradicació del racisme, hauria estat des de fa anys base jurídica suficient per desen-volupar polítiques públiques antiracistes trans-versals. Però s’ha preferit aparentar compromís i invertir recursos humans i materials en la cre-ació de noves obligacions específiques que, com s’observa, tampoc no es compleixen.

Com s’observa, malgrat les seves deficiències, la Llei estableix aspectes importants a partir dels quals es podrien fer passos en la construcció d’una política antiracista bàsica a nivell autonòmic i municipal. Desgraciadament, cap de les obligacions abans descrites s’ha posat efectivament en marxa a més de dos anys de l’entrada en vigor de la Llei.

1. Des de SOS Racisme s’ha documentat aquesta pràctica en l’informe de Pareu de Parar-me.
2. El Govern ha d’aprovar en el termi-ni de vuit mesos el decret de regulació de l’Organisme de Protecció i Promoció de la Igualtat de Tracte i la No-discri-minació, que n’ha d’establir la denomi-nació, l’estructura i el funcionament en els termes que determina el títol IV.
3. Article 21. Cossos i forces de seguretat
 4. Resten prohibits, entre d’altres, els següents comportaments:
 - a) L’ús de criteris racials, basats en l’aspecte físic de l’individu, com ara el color de pell, les faccions, la pertinença a un grup racial o ètnic o qualsevol altra característica similar, en les detencions, els interrogatoris, els escorcolls, els controls d’identitat i, en general, en l’activitat de vigilància de les forces i cossos de seguretat, especialment en l’activitat de vigilància dels centres penitenciaris i dels centres d’internament d’estrangers.

SOS RACISME
PER LA IGUALTAT DE DRETS

365 DIES DEL SAID

Informe de dades
2022

Índex

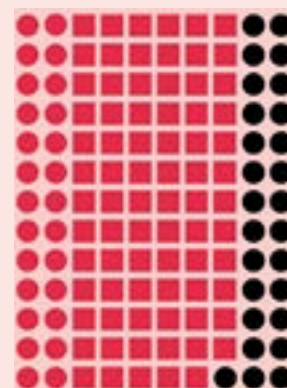

Visita l'informe del
SAiD amb infografies
interactives

p. 34

01.

**Total de
demandes
d'atenció**

p. 38

02.

**Situacions
de racisme
identificades
i registrades**

p. 46

03.

**Casos de
racisme
assumits**

p. 54

04.

**Relats
reals**

Radiografia de l'estat del racisme a Catalunya a partir dels casos del Servei d'Atenció i Denúncia de SOS Racisme

32

11.837

Persones ateses
des de 1992

Des del 1992 hem acompanyat 11.837 persones afectades pel racisme

El Servei d'Atenció i Denúncia de SOS Racisme Catalunya (SAiD) és **un servei gratuït i especialitzat que té com a finalitat atendre persones que han patit una discriminació o un delictes d'odi racista**. És un servei que té objectius múltiples, entre ells: acollir la necessitat de les persones que volen explicar una situació de racisme, la restitució del dret vulnerat a partir de l'acompanyament en el procés de reparació del dany, donar suport a les persones i col·lectius que s'han vist afectats, a més d'identificar problemàtiques a través de l'anàlisi de casos per incidir en la transformació social i política.

L'objectiu principal del SAiD és la denúncia del racisme en totes les seves formes i espais, l'acompanyament de les persones víctimes, el suport a l'acció de base i la incidència per a una ciutadania mobilitzada per l'antiracisme i per a unes institucions que es responsabilitzin i garanteixin els drets de totes.

El racisme travessa tots els àmbits de la vida i es manifesta de maneres diferents, no es redueix a "relacions nocives", "problemes de convivència", "gustos" o insults. El racisme va molt més enllà; és una forma sistèmica de discriminació que té la raça com a fonament i es manifesta a través de pràctiques -conscients o inconscients, voluntàries i involuntàries- que resulten en desavantatges o privilegis segons el grup racial a què la persona pertany. A més a més, afecta l'exercici de molts drets; a l'educació o al treball, a l'accés a l'atenció sanitària o a un habitatge digne i adequat, a la llibertat religiosa, a la tutela judicial efectiva o a la llibertat de moviment sovint restringida per l'actuació dels cossos policials.

El racisme té repercussions en àmbits de la vida quotidiana com la convivència veïnal, la representació en mitjans de comunicació, l'accés i el gaudi de serveis privats, l'expressió cultural, la utilització dels transports en comú o de l'espai públic o la participació en els espais de decisió política que ve condicionada per la limitació del dret a vot. En definitiva, el racisme pren formes diferents i es manifesta en espais variats i, en última instància, suposa un atac a un dels drets més intrínsec de l'ésser humà: la dignitat de la persona.

Segons Silvio Almeida¹, el racisme pot ser definit a partir de tres concepcions: la individualista, entre dues persones; la institucional, que confereix privilegis i desavantatges a determinats grups per raó de la raça, tot normalitzant aquests actes per mitjà del poder i la dominació; i l'estructural, que davant de la manera amb què el racisme és present en les relacions socials, polítiques, jurídiques, i econòmiques, fa que la responsabilització individual i institucional no elimini la reproducció de la desigualtat racial. Per tant, **el racisme és present en totes les estructures de la societat, que en diverses ocasions, fan ús del racisme per mantenir un statu quo i dinàmiques de poder**.

És per aquest últim factor que les institucions no representen per a moltes persones un lloc on confiar el seu procés, ja que, sumat al possible desconeixement, l'hostilitat tant de l'entorn com de les mateixes institucions de justícia i socials, les condicions pròpies vulnerabilitzadores relacionades amb la situació administrativa i potser socioeconòmica o la manca d'eines per defensar-se, fan que les violències racistes siguin molt sovint revictimitzants.

Per això, al cap i a la fi, el treball del Servei i de totes les àrees de SOS Racisme Catalunya és identificar i lluitar contra les estructures de poder que reproduïen polítiques d'opressió racistes per a uns i reforcen estructures de privilegi per a d'altres, que també es manifesten socialment i vulneren la dignitat i els drets fonamentals i bàsics de les persones.

33

1

ALMEIDA, S. *Racismo estrutural*.
São Paulo: Pólen, 2019.

01. Total de demandes d'atenció el 2022

584 Total de persones ateses al 2022

414 Demandes noves d'atenció

337 Situacions noves de racisme

227 Situacions no denunciades

110 Casos nous assumits

77 Situacions noves derivades

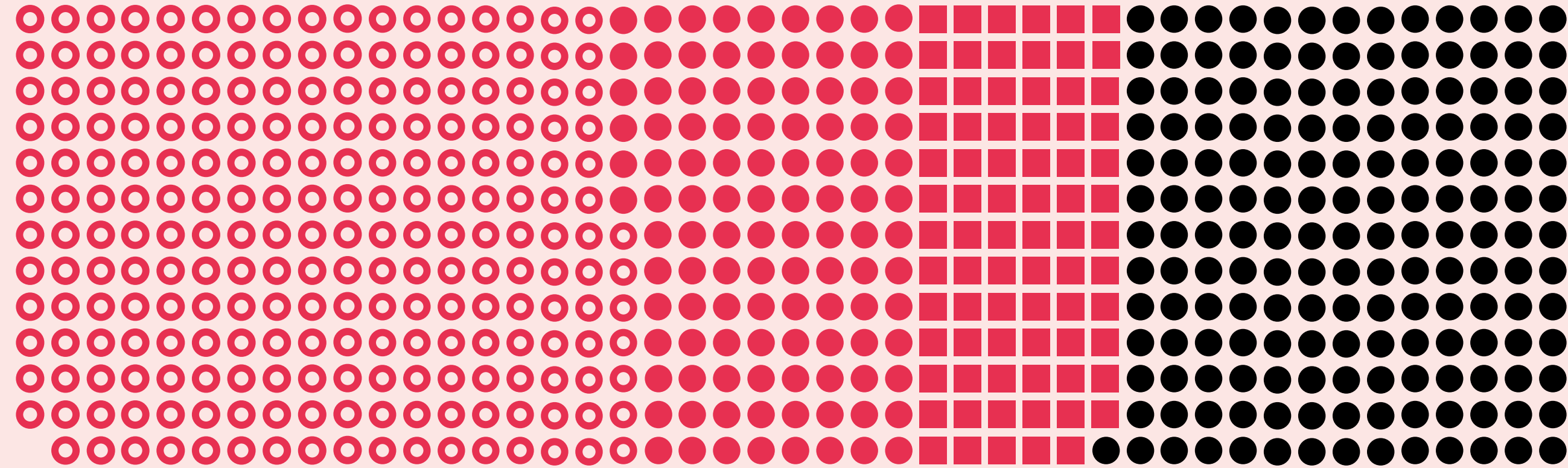
170 Casos de racisme d'anys anteriors en gestió, pendents de resolució

El 2022 hem atès un total de 584 persones de més de 98 municipis diferents. D'aquestes, 414 s'han adreçat per primera vegada a SOS Racisme i segons la situació plantejada les hem acompanyat en la seva denúncia, els hem proporcionat informació i assessorament o, després de la primera orientació, les hem derivat a altres serveis especialitzats en funció de cada necessitat. Dins d'aquestes 414 demandes d'atenció noves, 337 d'aquestes situacions han estat identificades com a constitutives de racisme i 110 han estat assumides com a casos nous en el 2022. Als casos nous hem d'afegir els 170 casos que corresponen a anys anteriors i que encara es troben en gestió o en procés, pendents de resolució.

Per tant, aquest any 2022 hem treballat acompanyant i representant 280 persones o grups de persones en el seu procés de reparació davant d'una experiència racista.

Del total de les situacions de racisme identificades, en 227 no s'ha pogut continuar amb una denúncia formal. Els motius identificats són: les persones han desistit del procés, no es va poder trobar la persona agredida, no es va acabar de concretar una entrevista o la persona viu en una altra comunitat autònoma, entre altres. Destaquem també l'acompanyament d'algunes persones en l'autogestió del conflicte.

Figura 1. Persones ateses pel SAiD durant el 2022.

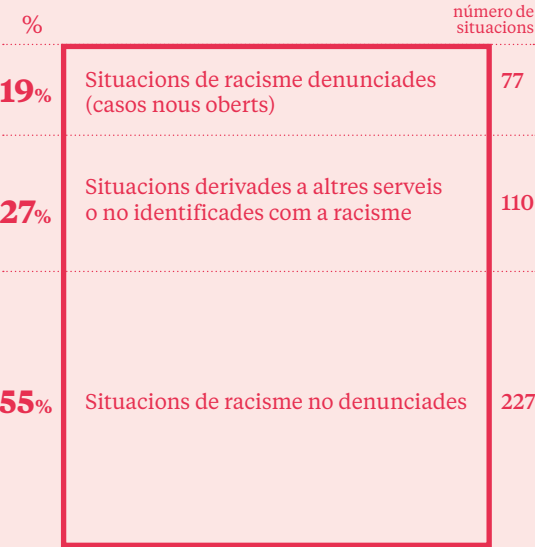
- Enguany el Servei ha incrementat la quantitat de situacions de racisme identificades, passant de menys de 185 anuals fins al 2020, a 334 el 2021 i a 337 situacions noves de racisme identificades al 2022.
- Aquest increment ve donat pel canvi de paradigma en l'atenció que es va començar a implementar al 2018, i a les millores que s'han anat consolidant gradualment:
- Consolidació i dedicació de l'equip que es tradueix en poder atendre més i millor, derivar, realitzar entrevistes, fer seguiment i acompanyar més properament les persones que atenem.
 - Major possibilitat de dedicació en la primera atenció i orientació, que deriva en una millor identificació i abordatge del racisme en les demandes que ens arriben.
 - Diversificació de les vies d'atenció: el WhatsApp continua sent una entrada important de demandes que no ha fet més que incrementar-se any rere any i que aquest any resulta en 97 demandes d'atenció. La videoconferència, actualment normalitzada i integrada en el nostre sistema d'atenció, ens ha permès arribar més fàcilment a tot el territori català, diversificant així les localitats en què identifiquem situacions de racisme. Tot i això, la via telefònica continua sent la via de contacte preferida o més accessible (170 demandes).
 - L'aposta pel desenvolupament de la originalitat, creativitat i incorporació de noves vies d'abordatge que permeten obrir el servei a situacions noves i incorporar noves perspectives per donar resposta a situacions que passen a ser identificades amb més facilitat.
 - Cada cop més, el SAiD és reconegut com un referent clar on adreçar-se davant d'un incident racista. Els anys d'experiència, els coneixements acumulats i la qualitat de la nostra atenció ens consoliden com un servei especialitzat i rigorós, amb prou capacitat per donar resposta a les situacions concretes

- d'una manera propera i tenir una repercussió i incidència socials prou àmplia com per incidir en la transformació social.
- La consolidació del treball en xarxa també des d'una perspectiva interseccional, que es reflecteix en el fet que, per primera vegada, el nombre de dones denunciants és superior al nombre d'homes.
 - La dedicació en la comunicació, difusió i treball en xarxa ens va fer estar més i més presents per a les persones i col·lectius com una eina per combatre el racisme. Almenys un 15% de les persones van ser derivades al nostre servei per entitats (associacions, col·lectius, serveis públics i privats) i molt més per persones particulars.
 - La consolidació del treball comunicatiu com una via de resposta a les demandes de casos. Enguany hem donat impuls a la creació de diversos continguts informatius i de sensibilització que tenen per objectiu donar resposta a problemàtiques socials recurrents que identifiquem a través dels casos que arriben al nostre servei.
- Però tot i identificar més situacions de racisme (81% de les demandes), el desistiment en la denúncia segueix augmentant. És a dir, que tot i que es reporten molts comportaments racistes, ja siguin discriminacions o agressions, són més aviat pocs els que deriven en algun tipus de procés de denúncia (en sentit ampli, no limitat a la denúncia en seu judicial). Enguany, el nombre de situacions de racisme identificades que no han estat denunciades ascendeix a 227, 16 situacions més que el 2021 i representen més de la meitat del total.

L'anàlisi del contingut de les demandes de les persones que es contacten amb el SAiD, però que no derivaran en un procés de denúncia, siguin o no situacions de racisme, ens suggereixen que els tres àmbits on es produeixen més vulneracions de drets són: en l'accés i gaudi de drets socials (21%), en les relacions entre particulars (20%) i en les actuacions dels cossos de seguretat pública (18%). Aquesta tendència es confirma amb l'anàlisi de les tipologies dels casos nous assumits pel servei el 2022.

La taula següent mostra les àrees temàtiques de totes aquelles atencions que no han resultat en l'inici d'un procés de denúncia; aquí es contemplen tant les identificades com a situacions de racisme com les que no han estat considerades com a tals (227 situacions de racisme i 77 situacions derivades o no identificades com a racisme).

Situacions registrades al llarg del 2022
Total d'atencions del 2022: 414

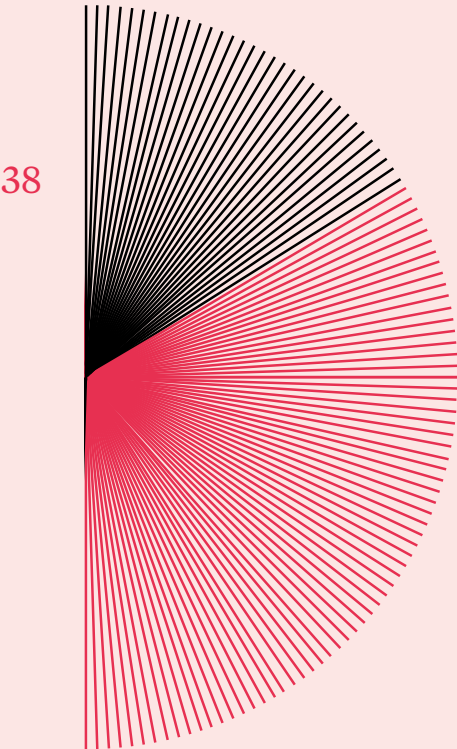

Temàtica de les situacions informades al 2022 (situacions no denunciades)

TOTAL d'atencions del 2022 que no resulten en procés de denúncia: 304

02. Situacions de racisme identificades i registrades en el 2022

337 Situacions de racisme noves registrades

110 casos nous oberts denunciats	33%
227 demandes de racisme no denunciades	67%

En aquest apartat analitzem totes les situacions de racisme derivades de les 414 noves demandes que el servei va tenir al llarg del 2022. Aquesta perspectiva d'anàlisi incorporada a partir del 2015 ens permet tenir un panorama ampli de com es donen les violències racistes a Catalunya i també de com es percep el servei, així com identificar mancances i també fortaleces i oportunitats. És l'anàlisi que potser més informació dona i permet també transmetre els impactes del racisme de manera més transversal i estructural.

D'aquesta manera també reconeixem i amplifiquem la legitimitat de l'experiència d'aquelles persones víctimes de violència racista que no volen o no poden denunciar, convertint aquest informe en l'eina de visibilització que moltes vegades busquen quan s'apropen.

S'ha de tenir en compte que el nombre de situacions de racisme comunicades al nostre servei que no són denunciades representen molt més de la meitat del total. Això ens dona informació sobre com s'expressa el racisme, la dificultat en reparar el dany que genera i la manca de vies i eines adequades, i també la manca de voluntat política per resoldre.

A l'informe del 2021 assenyalàvem un increment extraordinari de les situacions de racisme identificades (vam passar de 182 al 2020, a 334 al 2021). Identificàvem també alguns motius centrats en millores graduals del servei sumades a la situació extraordinària de crisi sociosanitària i econòmica que va fer aflorar conflictes latents i en moltes ocasions cronificats, a la vegada que va ser un motor de visibilitat i reivindicació dels drets de les persones.

També ens resultava complicat contemplar aquest increment com una tendència, però aquest any 2022 la tendència es reforça; les situacions de racisme identificades no tan sols es mantenen, sinó que augmenten lleugerament passant de 334 identificades al 2021, a 337 enguany.

El percentatge de situacions no denunciades també s'ha incrementat considerablement respecte d'altres anys i s'estableix com una tendència preocupant: hem passat d'un 32% l'any 2019 a un 46% l'any 2020, a un 63% el 2021 i el 2022 és del 67%.

Distribució per tipologies de les situacions de racisme

El 2022 hem identificat i registrat 337 situacions de racisme que distribuïm seguint la classificació de tipologies i casos. Les més nombroses són les que fan referència a **Agressions i discriminacions entre particulars**, que representen el 23%, seguides per les **Discriminacions en l'accés als drets socials** i per les **Agressions i abusos per part de cossos de seguretat pública**, ambdues igualades amb un 20% del total de situacions registrades. Les **Discriminacions en l'accés i prestació de serveis privats**, enguany suposen un 14% del total. Aquesta distribució és una constant que es repeteix des del 2018 afermant la tendència d'on i com es manifesta el racisme en Catalunya.

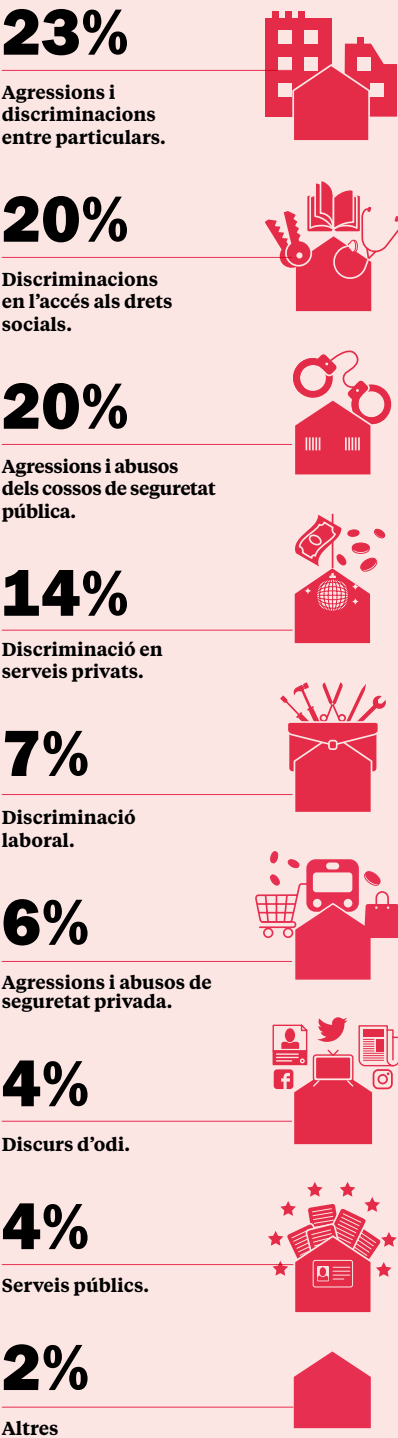

En el 2022, el nombre de situacions de racisme comunicades al SAiD que responen a **la tipologia d'agressions i discriminacions entre particulars** ascendeix a 77 (23% respecte del total de situacions de racisme identificades). D'aquestes, 56 no han estat denunciades. Això suposa que el 73% de les situacions comunicades al SAiD en aquesta tipologia no han estat denunciades i només s'ha pogut iniciar un procés de reparació en el 27% dels casos. En nombres absoluts hem passat de 83 situacions identificades el 2021, a 77 situacions en el 2022.

Els conflictes entre particulars són una de les situacions més comunicades al SAiD any rere any, juntament amb la tipologia "seguretat pública". Si bé el nombre de situacions registrades pel SAiD que es corresponen a aquesta tipologia, en termes generals han anat augmentant en els últims 5 anys, el seu índex de denúncia no ha fet més que disminuir des del 2019, any en què el 62% de les situacions reportades van acabar sent denunciades, versus enguany, en què només en el 27% de les situacions registrades pel servei, el SAiD ha pogut acompanyar un procés de denúncia.

Figura 2. Situacions de racisme identificades per tipologies el 2022. Font: Dades del SAiD.

337 situacions de racisme noves identificades el 2022

Creiem que els motius d'aquesta tendència continuen sent els mateixos: la manca de prevenció i promoció de la cohesió social en un context que legitima un discurs racista i contrari als valors en clau de drets, que es tradueix en el fet que les persones agredeixen perquè poden. Per una altra banda, quan hi ha vies per a l'abordatge, aquestes resulten en processos summament frustrants i revictimitzants en què el balanç entre cost i benefici, la por i el deure de prioritzar la qualitat de vida no són compatibles amb un procés de reparació.

Pel que fa a la **tipologia d'agressions i abusos perpetrats per membres dels cossos de seguretat pública**, del total de 69 situacions de racisme identificades en el 2022 (que representen el 20% respecte del total), 45 no han estat denunciades. És a dir que el 65% de les situacions comunicades al SAiD en aquesta tipologia no han estat denunciades i només s'ha donat un procés de denúncia en un 35% dels casos. En nombres absoluts hem passat de 62 situacions identificades el 2021, a 69 situacions en el 2022.

Aquesta també és una de les tipologies més denunciades any rere any, però mentre el nombre de casos registrats augmenta, el percentatge de casos que s'acaben denunciant té tendència a disminuir. Una bona mostra és la disminució constant que venim identificant des del 2019, any en què es van arribar a denunciar el 64% dels casos que es van comunicar al SAiD. Enguany només el 35% de les situacions comunicades al SAiD han estat efectivament denunciades.

Un dels factors més freqüents que desmota aquest tipus de denúncia és la por i la desconfiança que el sistema judicial, administratiu o intern garantiran que els fets no quedin impunes. Un altre factor cada vegada més present és el fet de no poder localitzar la víctima, ja que qui ens contacta és testimoni dels fets però no víctima directa. La figura del testimoni denunciant és molt important: per una banda, contribueix a visibilitzar i enregistrar els incidents potencialment racistes de persones que no arriben al servei i poder valorar un mapatge i activitat d'incidència més acurada. I per una altra banda, perquè és una demostració d'una societat menys indiferent i més activa en la denúncia de fets racistes que incideix en la disminució de la percepció d'impunitat en els cossos de seguretat.

L'informe **Pareu de Parar-me "Vigilàn-**

cia 0.2"¹ ens permet afirmar que les identificacions policials que responen a un biaix discriminatori en funció dels perfils ètnics i racials i l'aparença d'estranger dels ciutadans també són la porta d'entrada a més i més greus vulneracions i agressions per part dels cossos policials. I si combinem el fet que aquesta pràctica il·legal es manté amb la manca d'eines efectives per fer front a aquesta problemàtica, i la impunitat que comporta, el resultat és la convicció que aquesta indefensió de les persones víctimes de racisme policial respon al fet que hi ha una voluntat expressa perquè aquesta dinàmica es mantingui.

Un any més, la perpetració d'agressions i discriminacions racistes per part dels cossos de seguretat pública esdevé una de les principals fonts de violències racistes comunicades al nostre Servei.

Respecte de la **tipologia de discriminacions en l'accés i en el gaudi de drets socials**, s'han identificat 69 situacions de racisme que suposen un 20% del total de situacions noves de racisme comunicades al SAiD en el 2022. D'aquestes, 50 no han estat denunciades, el que suposa un 72% de les situacions identificades que corresponen a aquesta tipologia; i només en el 28% dels casos s'ha iniciat un procés de denúncia. En nombres absoluts hem passat de 67 situacions el 2021 a 69 situacions identificades el 2022.

En els darrers anys el SAiD va anar identificant un clar augment de les situacions registrades per aquesta tipologia i aquest any es manté. Igualment, es manté l'alt índex d'infradenúncia per aquesta tipologia: el 2022 només es va iniciar un procés de denúncia i reparació en el 28% dels casos. O sigui, més del 70% de les persones o grups de persones que es van adreçar a SOS Racisme per trobar solució a una vulneració de drets socials no van poder continuar amb la denúncia.

En aquesta categoria es troben discriminacions i agressions en el marc de l'educació, la sanitat, l'habitatge, estrangeria, el dret a l'empadronament, processos judicials justos i prestació de serveis bàsics, entre altres. D'aquest any podríem destacar l'augment i prevalença de les demandes sobre temes de discriminacions en l'àmbit educatiu (21) i l'incipient creixement en l'àmbit esportiu (4). Un dels punts més impor-

tants a tenir en compte és que l'àmplia majoria d'aquestes discriminacions van ser comeses contra menors d'edat.

Són incidents que requereixen solucions immediates o a curt termini, i com a dada encoratjadora, en aquesta tipologia és on més identifiquem la resolució des de l'autogestió del conflicte, moltes vegades amb el nostre assessorament.

Aquesta és la tipologia en què potser hem de donar respostes més creatives i alternatives a les tradicionals. D'aquí la incorporació de les pràctiques restauratives com una via que hem comprovat que és efectiva pel que fa a la reparació del dany a través del procés, fins i tot quan la resposta institucional no és satisfactòria.

Aquest any, la **tipologia de discriminacions en l'accés i gaudi de serveis privats**, compta amb 48 situacions de racisme noves registrades pel SAiD, que representen el 14% respecte del total de situacions identificades el 2022.

D'aquestes, 29 no han estat denunciades. Això suposa que el 60% de les situacions comunicades al SAiD en aquesta tipologia no han estat denunciades i només s'ha pogut acompanyar en un procés de denúncia en un 40% de casos. En nombres absoluts hem passat de 37 situacions el 2021, a 48 situacions el 2022.

Aquestes dades ens indiquen que el 2022 hem tornat a una incidència d'aquesta tipologia similar al context preconfinament. Així com en els anys 2020 i 2021, aquesta tipologia havia registrat una baixada significativa de casos donada pel tancament, o limitacions, sobretot dels espais d'oci i botigues, les dades del 2022 indiquen nivells propis d'abans de la pandèmia. Molts dels casos que es registren en aquesta tipologia corresponen a situacions discriminatòries que es donen en locals d'oci nocturn que en la seva majoria no han reprès una activitat normal fins al 2022. També continua sent destacable la discriminació en l'accés a comptes bancaris.

Pel que fa a la **tipologia de discriminacions en l'àmbit laboral**, si bé el nombre de situacions de racisme identificades es manté respecte de l'any anterior (23 situacions registrades el 2021 i 22 el 2022) i va en augment en termes generals des del 2017, la infradenúncia s'ha reduït significativament: el 2021 es van denunciar el 22% dels casos i el 2022 els casos

denunciats van representar el 45%. Haurem de veure si aquesta tendència es manté o bé si és purament circumstancial.

El 2022 el SAiD ha registrat una baixada important del total de **situacions de discurs d'odi comunicades**, amb només 13 situacions, de les quals només se n'han denunciat 4 (el 31%). Aquestes dades no es po-

den llegir en cap cas com una disminució de la manifestació i proliferació dels discursos d'odi, sinó que més aviat demostren una gran normalització d'aquest discurs entre la població, encara que també és més conscient de com es pot neutralitzar.

Pel que fa a les tipologies de **discriminacions en l'accés i gaudi de prestacions de serveis públics i discriminacions i abusos per part d'agents de seguretat privada**, les dades són molt irregulars i

no ens permeten distingir tendències. Pel que fa a la "seguretat privada", el 2022 s'han registrat 20 casos dels quals se n'han denunciat 8, és a dir, el 40% (el 2021 es van registrar 16 casos i se'n van denunciar 8). Quant a la tipologia de "serveis públics", s'han registrat 12 casos el 2022, dels quals se n'han denunciat 5, és a dir, el 42%, i el 2021 es van registrar 9 casos i se'n van denunciar 4. Tot i ser tipologies

que han registrat menys casos en el 2022 en comparació a la resta de tipologies, juntament amb la tipologia de "laboral", són les que mostren el percentatge d'infradenúncia més baix.

De vegades, ens trobem amb situacions - siguin de racisme o no - que arriben al nostre servei, però en les quals, per abast o competència, no podem intervenir de manera directa. En aquestes situacions, a més de derivar-les a altres entitats o serveis, oferim també assessorament personalitzat o bé orientem sobre les vies d'autogestió.

Creiem fonamental donar tota la informació possible perquè la persona pugui prendre la decisió més adequada per al seu cas. Algunes opcions poden ser: no tirar endavant una denúncia per via penal o administrativa, gestionar-la com a particular sense que figuri el nom de l'entitat, recórrer a solucions col·lectives o qualsevol combinació que porti a una sensació de reparació o benestar en el procés.

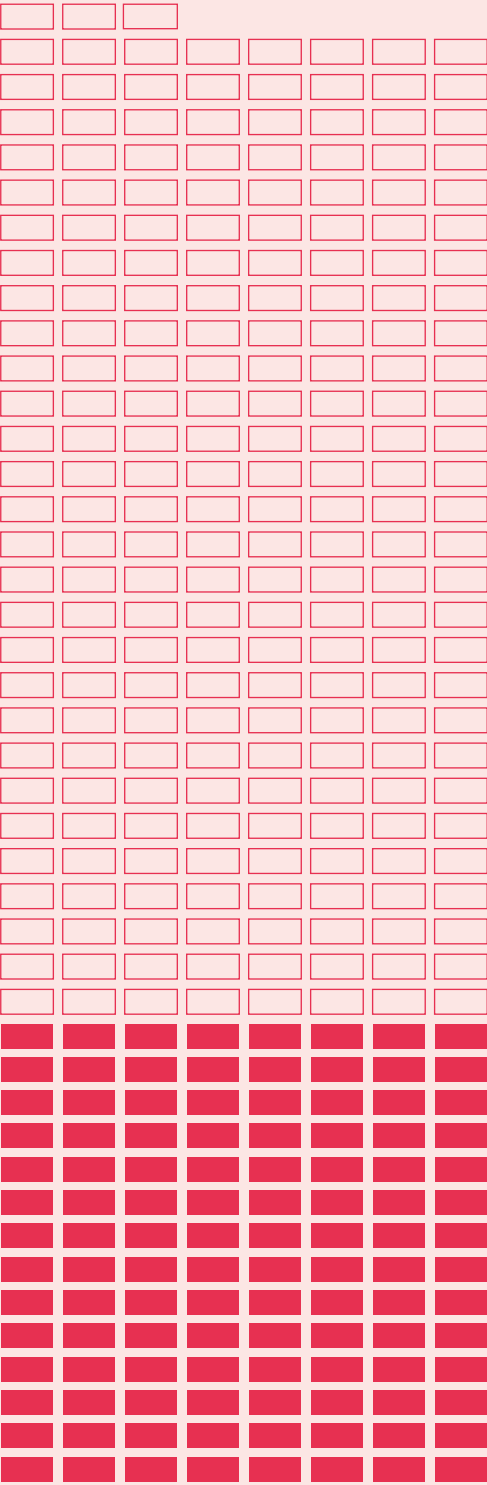
No obstant això, quan la re-victimització i els obstacles burocràtics, a més del judici social, es tornen tanmateix nocius, denunciar moltes vegades també es converteix en un privilegi.

Per això agraïm la contribució de les persones que s’apropen a SOS Racisme en la lluita anti-racista i per la seva motivació de transformació col·lectiva.

Aquest apartat ha estat dedicat a analitzar les situacions de racisme identificades al llarg de 2022. Els casos assumits i les respectives respostes donades per part del SAiD es presentaran en els capítols següents.

227
Situacions de racisme NO denunciades
67% del total

Quan el racisme no es denuncia:
La infradenúncia i la invisibilització

110
Casos nous denunciats
33% del total

Figura 3. Situacions de racisme identificades el 2022: Total no denunciades i denunciades.

1. Vigilància 0.2: Una anàlisi de dades sobre les identifications per perfil ètnic-racial. Informe 2021. (SOS Racisme Catalunya i projecte Pareu de Parar-me) https://sosracisme.org/informe_perfil_racial/

El següent quadre mostra la distribució per tipologies entre les situacions de racisme denunciades i les no denunciades mostrant el nivell d’infradenúncia en cadascuna de les tipologies.

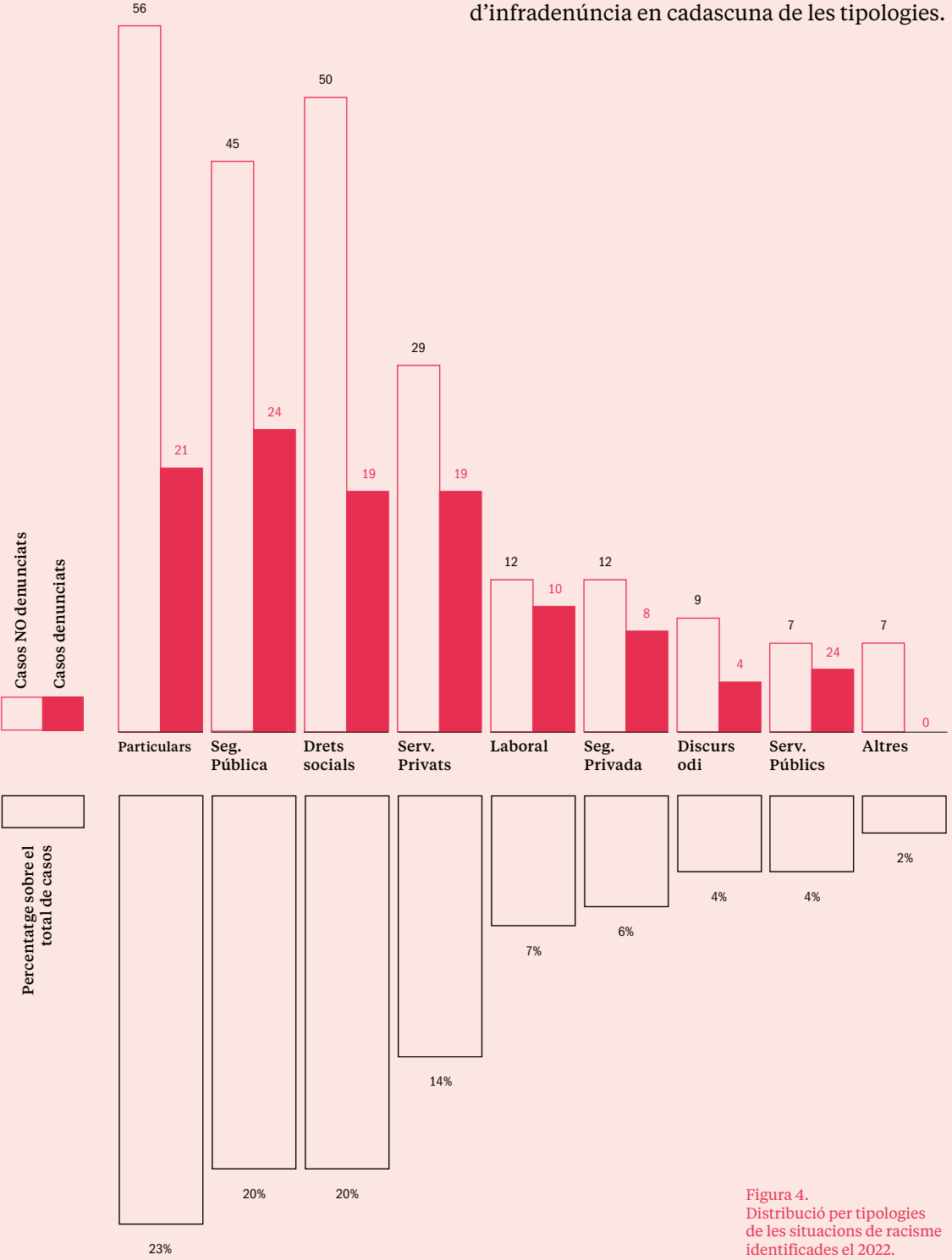

Figura 4. Distribució per tipologies de les situacions de racisme identificades el 2022.

Motius per no denunciar

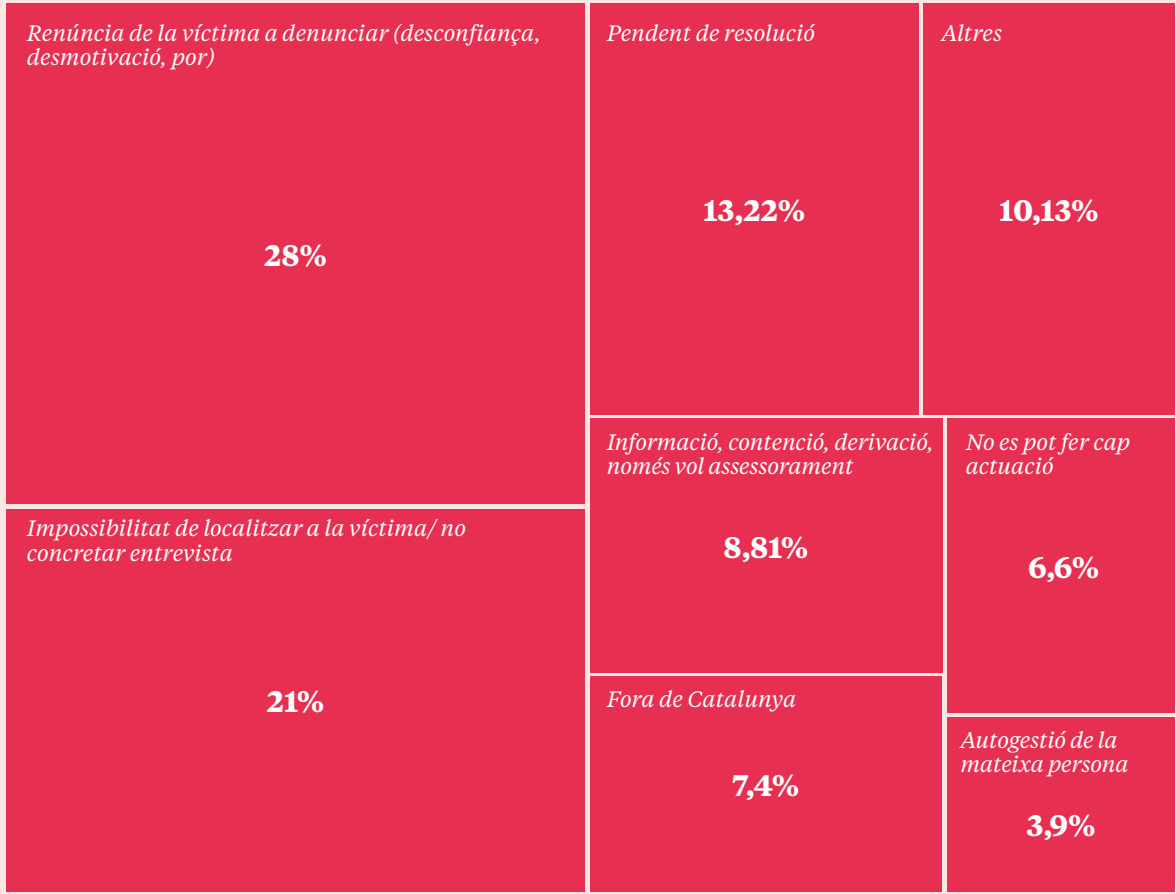
7 de cada 10 situacions de racisme no es denuncien

Tradicionalment la infradenúncia del racisme ha sigut sempre molt elevat i aquest any continuem confirmant aquesta tendència creixent: el 2020 l'índex d'infradenúncia se situava en el 46% dels casos identificats com a situacions de racisme, el 2021 va passar a suposar el 63%. Aquest any, les situacions que no es denuncien suposen un 67,3% de les situacions de racisme identificades. És a dir, 7 de cada 10 situacions de racisme no es denuncien.

Aquestes dades són alarmants. Hem d'entendre que les situacions comunicades al SAiD ja són de per sí una petita mostra de la realitat, ja que gran part de les manifestacions racistes passen desapercebudes o no arriben al servei. De totes aquestes situacions, només un 32,6% prosperen en algun tipus de procés de denúncia. Aquestes dades indiquen no només un índex molt baix de denúncia sinó un índex elevat d'impunitat dels agents perpetradors d'actes racistes, ja siguin particulars, agents públics o privats.

Figura 5.
Distribució de motius per no denunciar

44

Els motius que poden portar a una persona a no denunciar un incident racista són diversos; la renúncia de la víctima és el més recurrent i suposa el 28,19% de les situacions no denunciades. Són situacions en què la persona decideix no dur a terme una denúncia per temor a patir represàlies, o bé després d'un primer contacte amb el SAiD es desmotiven, no li troben sentit a anar més enllà de la simple comunicació o verbalització de la situació amb nosaltres, expressen una desconfiança en el sistema i la creença que denunciar “no servirà de res”, o bé, ja sigui per elecció o per necessitat, prioritzen altres temes. Ens sembla rellevant remarcar que va haver-hi una baixada important del nombre de persones que renuncien a seguir amb el procés (passem de 39% el 2021 a 28,9%). És una baixada de gairebé un 10%, que pot estar vinculada a un treball important de conscienciació de la importància de seguir endavant amb la denúncia.

En un 21,6% dels casos, després d'un primer contacte amb el servei, perdem la pista de la persona denunciant. La nostra experiència ens porta a intuir que segurament aquest 21,6% no segueix el procediment de denúncia per algun dels motius abans esmentats, però davant la manca de verbalització expressa, els classifiquem com a “impossibilitat de localitzar la víctima” o “no concretem entrevista”.

Pel que fa a la resta de motius, excepte les sol·licituds que estan pendents de ser gestionades i les situacions de les quals no tenim prou informació per determinar-ne el motiu (altres), identifiquem:

- aquells casos en què els fets succeeixen fora del territori català i on no tenim competència per actuar;
- aquelles situacions en què la persona denunciant desitja algun tipus d'informació o assessorament puntual per la necessitat d'una resolució immediata;
- desig de deixar la situació registrada sense passar per un procés de denúncia o es vol informar de cara a saber com actuar en un futur si es troba en una situació similar;
- aquelles situacions on la persona rep contenció emocional puntual, sobre tot quan els fets acaben de passar, o quan es tracta

de persones amb perfils psicosocials especialment vulnerabilitzats, i no poden o volen continuar amb un procés de denúncia;

- aquelles situacions en què la persona ha autogestionat el conflicte i se sent satisfeta;
- i finalment, aquelles situacions que no es poden denunciar des del servei perquè no hi ha actuació possible més que la contenció o derivació (per exemple, temes familiars civils, laborals específics, no es pot identificar l'agressor o la víctima, certs tipus de discurs d'odi no punibles i de racisme estructural). En alguns d'aquests casos, acabem incidint des d'altres àrees de l'entitat.

L'elevat índex d'infradenúncia és una tendència irrefutable que manifestem any rere any i ens porta inevitablement a voler entendre què pot portar a les persones víctimes d'actes racistes a denunciar-los. Identifiquem motius que depenen de qüestions individuals de cada persona, però sobretot identifiquem qüestions estructurals que condicionen la predisposició de les persones a denunciar activament el racisme. Per posar alguns exemples: quan el sistema no reconeix les violències racistes i qüestiona de manera sistemàtica les persones que les verbalitzen; quan el sistema no posa mitjans per acollir aquest tipus de denúncies; quan el sistema penalitza les persones que s'atreveixen a donar el pas i denunciar el racisme, ja sigui a través de la revictimització o bé utilitzant la denúncia del racisme, en contra dels interessos de la mateixa víctima.

Per això, un altre factor a tenir en compte és la cura amb l'exigència en denunciar que dipositem en la figura de la víctima. Aquelles persones que s'embarquen en un procés com aquest moltes vegades s'acaben trobant amb camins que són llargs, revictimitzants i massa sovint frustrants.

És cert que últimament s'estan donant certs avenços a nivell normatiu en l'àmbit específic de l'antiracisme i que algunes administracions públiques es posicionen públicament en contra del racisme, però seguim sense obtenir una resposta ferma i contundent davant de les vulneracions de drets per motius racistes.

45

03.

Casos de racisme assumits 2022

Casos nous assumits durant el 2022

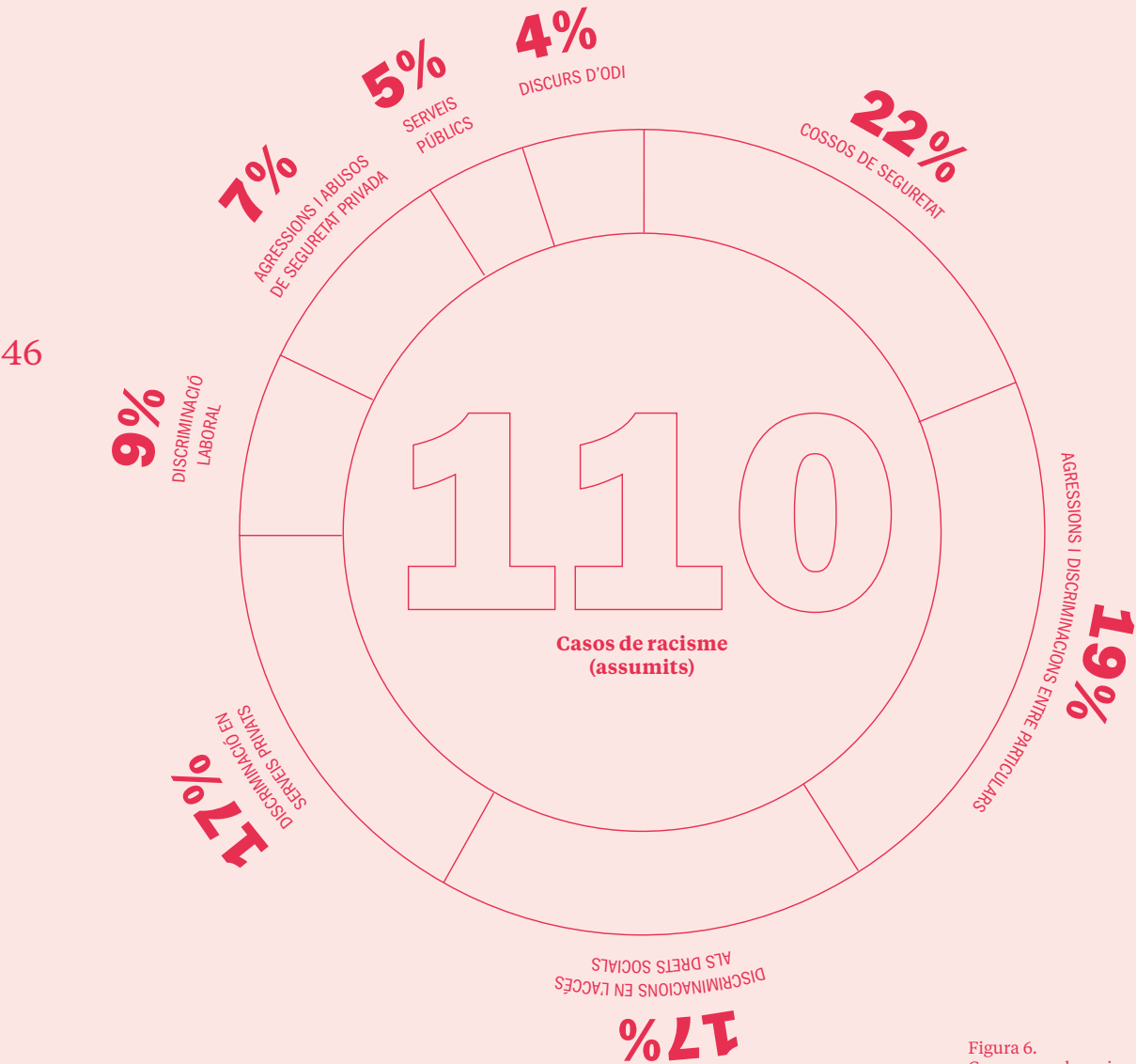

Figura 6. Casos nous de racisme del 2022.

Categoritzar el racisme és una tasca complicada atesos els diferents àmbits on es manifesta, i per això les situacions denunciades podrien encabir-se en una o més tipologies amb les quals treballem. Per exemple, una discriminació en drets socials pot tenir matisos d'agressió entre particulars. No obstant això, a nivell pràctic i didàctic classifiquem els casos segons tipologies pròpies, determinades en funció dels actors involucrats, els fets i l'espai on es produeix la violència tenint en compte el seu eix fonamental.

La **primera tipologia** en nombre de casos nous assumits, i per tant denunciats, és la que correspon a les discriminacions i abusos perpetrats per membres dels **cossos de seguretat pública** amb un percentatge del 22% respecte del nombre total de casos nous assumits al llarg del 2022. En aquesta tipologia ens trobem amb 24 casos assumits i 45 que no s'han pogut denunciar, que sumen un total de 69 situacions de racisme identificades pel SAiD. Les dades es mantenen en un nombre similar a l'any anterior: en el 2021 van ser 62 situacions de racisme i 25 casos nous assumits.

El fet a destacar és que encara que sigui la tipologia amb una quantitat més gran de casos assumits -fet que no es va donar en almenys els últims 5 anys- també té el percentatge més alt d'infradenúncia dels últims anys.

La **segona tipologia** en nombre de casos assumits són les discriminacions que es donen en l'àmbit d'**entre particulars**, que correspon al 19% del total al llarg del 2022. S'han identificat un total de 77 situacions, de les quals 21 s'han assumit com a cas (i per tant, s'ha iniciat un procés de reparació) i 56 no han pogut ser tramitades. En aquest cas, el nombre de casos assumits ha disminuït respecte de l'any anterior. Tot i així, la tipologia se segueix situant entre les dos primeres tipologies més denunciades, confirmant una tendència que es ve donant des del 2018.

A la pràctica, volem destacar que és un dels tipus de vulneracions més difícils de gestionar i que més frustrant resulta per a la persona víctima. Això es deu en gran part a la manca d'eines efectives de què disposa l'administració per fer front al racisme en aquests espais. Generalment també, en ser agressions sostingudes en el temps, en espais íntims i suposadament segurs, la indefensió i els impactes que comporten aquestes agressions no es tenen en compte i moltes vegades són banalitzats.

La **tercera i quarta tipologies**, igualades amb un 17% dels casos denunciats cadascuna, corresponen a la tipologia de **discriminacions en l'accés i el gaudi de drets socials** i a la tipologia de **discriminacions en l'accés i gaudi de serveis privats**. Recordem que el registre de casos identificats per la tipologia de "drets socials" es va disparar el 2020, i aquest any continua mantenint-se entre les tres primeres situacions més denunciades, en nivells similars als registrats el 2021, amb 19 casos denunciats enfront de les 50 situacions comunicades però no denunciades.

Com hem denunciat en els últims anys, els casos d'aquesta tipologia són especialment greus pel fet que es tracta de vulneracions tant en l'accés com en el gaudi de drets fonamentals que afecten la realització de necessitats bàsiques. A més, és especialment greu el fet que l'administració pública com a responsable de garantir-los, no actuï en conseqüència. Això s'evidencia en alguns casos tant de sanitat com d'educació, on sovint es depèn exclusivament que el funcionari o institució en qüestió estiguin degudament informats dels requisits per accedir a aquests drets i que compleixin la normativa.

Pel que fa a la tipologia **discriminacions en l'accés i gaudi de serveis privats**, el 2022 el SAiD ha comptat 19 casos denunciats, enfront de les 29 situacions que no han estat denunciades. En aquest cas, l'índex de denúncia per aquesta tipologia és més elevat, situant-se en el 40% els casos registrats que prosperen en algun tipus de procés de denúncia i reparació. Com ja anunciàvem en el punt anterior, l'augment considerable de casos per aquesta tipologia ve marcat per la tornada de les activitats comercials, sobretot pels locals d'oci nocturn, agent clau en aquest tipus de discriminacions, i també botigues.

Aquest any, la **cinquena tipologia** en nombre de casos nous assumits ha estat la de **discriminacions en l'àmbit laboral**, amb un 9% respecte del total, que suposen 10 casos nous. Si bé en nombre total de casos registrats la tipologia es manté en nombres similars en el 2021, la gran sorpresa rau en l'índex de denúncia. Aquest any, la tipologia "laboral" ha passat a ser la tipologia amb el percentatge de denúncies més elevat: del total de casos registrats en aquesta tipologia (22 casos), el 45% ha prosperat en algun procés de denúncia.

La resta de casos nous assumits es distribueixen entre les tipologies de discriminacions i

48

abusos perpetrats per agents de seguretat privada amb 8 casos nous, discriminacions en l'accés i gaudi de prestacions per serveis públics amb 5 casos nous, i discurs d'odi racista amb 4 casos nous.

Pel que fa a la tipologia de “discurs d’odi”, és destacable la disminució en el nombre de casos assumits, situant-se en el 2022 en nivells mínims des del 2017, quan en el 2021 se situava en nivells màxims.

Per una banda, es pot deure al fet que moltes vegades facilitem i posem a disposició eines per l'autogestió d'aquests casos. Avui en dia, les mateixes dinàmiques de les xarxes socials faciliten aquest tipus d'acció per part de les seves usuàries. Ara bé, encara hi ha molta feina a fer pel que fa a la implementació de criteris d'identificació del racisme i la correcta regulació dels continguts racistes a les xarxes i plataformes socials. Així i tot, cada vegada més identifiquem l'ús d'aquestes eines per neutralitzar l'odi i denunciar a través de les mateixes plataformes on es produeixen i prolifereixen els discursos. D'altra banda, identifiquem un cert desistiment en la denúncia dels discursos d'odi per la manca de precedents en la sanció per aquesta causa (especialment notable en l'àmbit penal).

Com cada any, és important ressaltar que no busquem ni podem afirmar rotundament si el racisme ha augmentat o disminuït, perquè les dades que recollim són només una petita mostra de la realitat. En aquest sentit, és important ressaltar l'impacte social de la mediatització d'alguns casos, ja que la seva visibilització convida a d'altres persones a denunciar. Per això, és rellevant el treball en xarxa amb entitats, col·lectius i mitjans de comunicació compromesos.

Les vies d'intervenció dels casos nous

En la trajectòria del SAiD hi ha hagut una tendència a recórrer a la via judicial per haver sigut tradicionalment una de les principals eines a l'abast de la ciutadania. Però a més de la dificultat d'aquesta via en termes de reparació, els processos penals al voltant del racisme s'han tornat cada vegada més difícils i revictimitzants, fet agreujat per les modificacions del Codi Penal que limiten les possibilitats dins de la jurisdicció criminal.

Això ha impulsat el servei a explorar altres vies d'intervenció per donar resposta a un important nombre de casos que es quedaven sense cobertura adequada i que finalment s'ha traduït en la consolidació del vessant psicosocial.

Enguany la intervenció a través de **vies judicials** penals representa l'abordatge del 25% dels casos nous. Pel que fa a la **intervenció directa** del SAiD, el percentatge és del 46% dels casos nous, lleument menys que en el darrer any i deixant pas a un increment de la intervenció en favor de **vies administratives** (20%), incloent-hi la via de la inspecció laboral, i el **recurs a processos de mediació** (5%).

Aquestes dades són el reflex de la prioritització de la perspectiva restaurativa, l'increment de denúncies vinculada a discriminacions en l'àmbit laboral i les noves possibilitats normatives d'ordre administratiu per la igualtat de tracte i la no discriminació que va obrir una nova via, tot i que encara no ens ha donat resultats.

La **via penal** és una via d'intervenció limitada a agressions o amenaces considerades com greus i tipificades dins del Codi Penal. Es pot també utilitzar davant de situacions d'assetjament continuat, tot i que els requisits de prova incrementen la dificultat per dur-la a terme.

Els procediments penals no són processos “amables” per a les persones víctimes d'un delicte. A més de ser especialment lents, esdevenint els procediments més complexos, llargs i feixucs, el sistema penal és garantista: prioritza la protecció dels drets de la persona denunciada o investigada i acusada, per davant dels de la persona denunciant o víctima. Especialment en els casos on la persona ha estat víctima d'una violència racista, molt probablement passarà per un procés de revictimització pel fet d'haver de demostrar, a més, que la motivació d'aquesta violència ha estat el

Figura 7.
Números de casos repartits ens les diferents vies d'intervenció.

racisme; se la qüestionarà, es banalitzarà el dany sofert, es posaran en dubte els motius i el propòsit d'aquesta denúncia. En la nostra experiència, identifiquem també una manca de sensibilitat en l'apreciació del racisme en l'àmbit judicial, i una manca d'interès en la recerca de les motivacions dels delictes. Això duu en un nombre massa elevat de casos a la resolució dels procediments per desistiment, conformitat o, en el pitjor dels casos, l'absolució de la persona agressora per impossibilitat de provar els fets.

Quan es tracta de casos en què exercim el rol de defensa, també ens trobem amb la dificultat estructural del biaix racial, que pot expressar-se en la falta de credibilitat, la mirada sospitosa, la falta de competència transcultural, la no valoració de proves presentades, la criminalització de formes menors de resistència, la tendència a la presumpció de culpabilitat o la permissivitat de la violència cap a determinats cossos, especialment per part d'agents de seguretat pública o privada. Un altre dels grans problemes que ens trobem és la interposició de denúncies per part de l'agressor a la persona agredida per fets que no han ocorregut, amb l'objectiu de deslegitimar la versió de la víctima. Aquest fet succeeix sovint en l'àmbit dels delictes d'atemptat contra cossos policials i procediments de delictes lleus. Molts d'aquests casos finalitzen amb un desistiment pactat entre les dues parts (no celebrar el judici) per por que la mateixa víctima sigui condemnada de forma injusta, a més de la possibilitat d'acabar amb antecedents penals i la repercussió que aquests tenen en persones en situació irregular. Aquestes situacions provoquen impotència i una sensació d'injustícia difícils de reparar.

Tradicionalment, **la via administrativa** no ha donat resultats massa positius. Encara que en els últims anys s'hagin creat normatives que hem sabut conèixer i implementar, la majoria de processos de denúncia han resultat frustrants, perquè l'administració no adreça adequadament les investigacions per discriminacions o violències racistes. Amb la recent aprovació de la Llei 19/2020 s'ha obert un nou marc d'actuació a escala sancionadora i restaurativa, però encara restem a l'espera que es resolguin les denúncies presentades.

Una de les particularitats positives dels processos administratius és que es dilaten menys en el temps, preveuen la inversió de la càrrega de la

prova, i hi ha molta normativa sectorial adreçada al racisme. Però com s'ha avançat, sentim que l'administració no investiga de forma adequada els fets racistes.

Des del SAiD acompanyem en **processos de mediació** facilitats pels serveis públics. És una via d'intervenció amb potencialitat, però no sempre és possible perquè depèn de la voluntat de les dues parts per implementar-la. I malauradament és una tendència habitual que la part agressora no hi accedeixi.

L'acompanyament en contextos veïnals, educatius i laborals ens ha portat a identificar mancances en l'abordatge en aquests espais per part de l'administració pública, tot i que alhora, es comença a apreciar el reconeixement del seu impacte en la cohesió social. El nostre rol en aquests casos passa per acompanyar la víctima i facilitar la detecció del racisme per les persones encarregades de vetllar per la cohesió social, o bé, assenyalar la complicitat amb la persona victimària per no afrontar el racisme de forma adequada.

En molts casos, la no consideració de la singularitat dels incidents racistes i de discriminació i el seu reconeixement, porta l'administració a veure la negació d'una de les parts a la mediació com la fi de la seva intervenció, enlloc de veure-la com l'oportunitat per iniciar un altre camí. De fet, l'administració s'autolimita en les seves capacitats d'intervenció quan no incorpora la visió del racisme com un element de vulneració de drets. Al cap i a la fi, és responsabilitat de l'administració garantir els drets de la ciutadania, també en aquests espais.

La intervenció directa del SAiD és la via d'actuació majoritària en els últims tres anys, encara que també es troba limitada al posicionament de tots els actors. Tot i que en moltes ocasions no s'aconsegueix la restitució del dret vulnerat, sí que sol satisfer la persona en enfocar aquest acompanyament com un procés de reparació en si mateix.

És una via que requereix d'un treball amb una perspectiva psicosocial comunitària, dedicació especial i, per tant, molts recursos humans i temps propi ja que s'ha de dissenyar per donar resposta a la necessitat concreta de cada situació. També necessita d'una sistematització diferent per poder mesurar-ne millor els resultats. Dit això, considerem la intervenció directa com una eina clau que ens dóna l'oportunitat de compen-

sar la indefensió que generen altres sistemes de justícia i la manca d'intervenció de l'administració i, alhora, permet contribuir en la gestió del conflicte i la transformació social i política.

Pel que fa a la intervenció des de la **justícia restaurativa**, després d'anys de treball i aposta, enguany hem acompanyat el desenvolupament de 7 processos restauratius, dels 8 que vam sol·licitar. Específicament, 1 va ser per una agressió entre particulars, 2 en matèria d'educació, 2 en matèria laboral, 1 en matèria d'habitatge i 2 en matèria de consum i oci.

Malgrat que no sempre serà possible recórrer a processos de reparació restauratius, ja sigui perquè l'ofensor no vol participar-hi o perquè no hi hagi una institució que es responsabilitzi del dany, s'hauran de trobar mesures reparadores alternatives on la comunitat pot facilitar el marc propici per trobar una reparació no només individual, sinó col·lectiva.

Seguim trobant-nos amb la manca de voluntat per explorar vies d'intervenció preventives, restauradores i transformadores per part de l'administració. Encara costa identificar el racisme com un problema real, social i estructural. Evidenciem la vinculació del racisme a les individualitats, negant que algunes institucions poden reproduir aquestes creences i valors. Quan el cert és que **la no identificació del racisme i la manca del seu abordatge és una reproducció d'aquest racisme**.

Per la nostra part, cada vegada més busquem abordar els danys morals i col·lectius que comporta estar exposades a la violència racista i incloure aquells tipus de víctimes no reconegudes pel sistema, no tan sols abordant els impactes, sinó també reivindicant les seves estratègies d'afrontament i resiliència.

Figura 8.
Perfil de les persones ateses.
Casos nous 2022.

Perfil de les persones ateses segons casos nous

Situació administrativa. Respecte al perfil de persones víctimes dels casos nous atesos al 2022, ens trobem amb un 50% de persones estrangeres en situació regular i un 35% de nacionalitat espanyola. Per tant, enguany és la primera vegada que **la majoria de les persones no són de nacionalitat espanyola**, fita molt important i fruit d'un treball constant i continuat.

És important remarcar que **només un 10% de les persones ateses es troben en situació irregular**. Això és una dada especialment preocupant, ja que hi ha un seguit de situacions a les quals no estem arribant, sovint d'un col·lectiu o grup molt més procliu a patir-les en silenci, grup especialment vulnerabilitzat i amb menys facilitats per exercir els seus drets. Una vegada més redoblem esforços i apel·lem tant a les administracions com a la ciutadania mobilitzada i al treball en xarxa per arribar-hi.

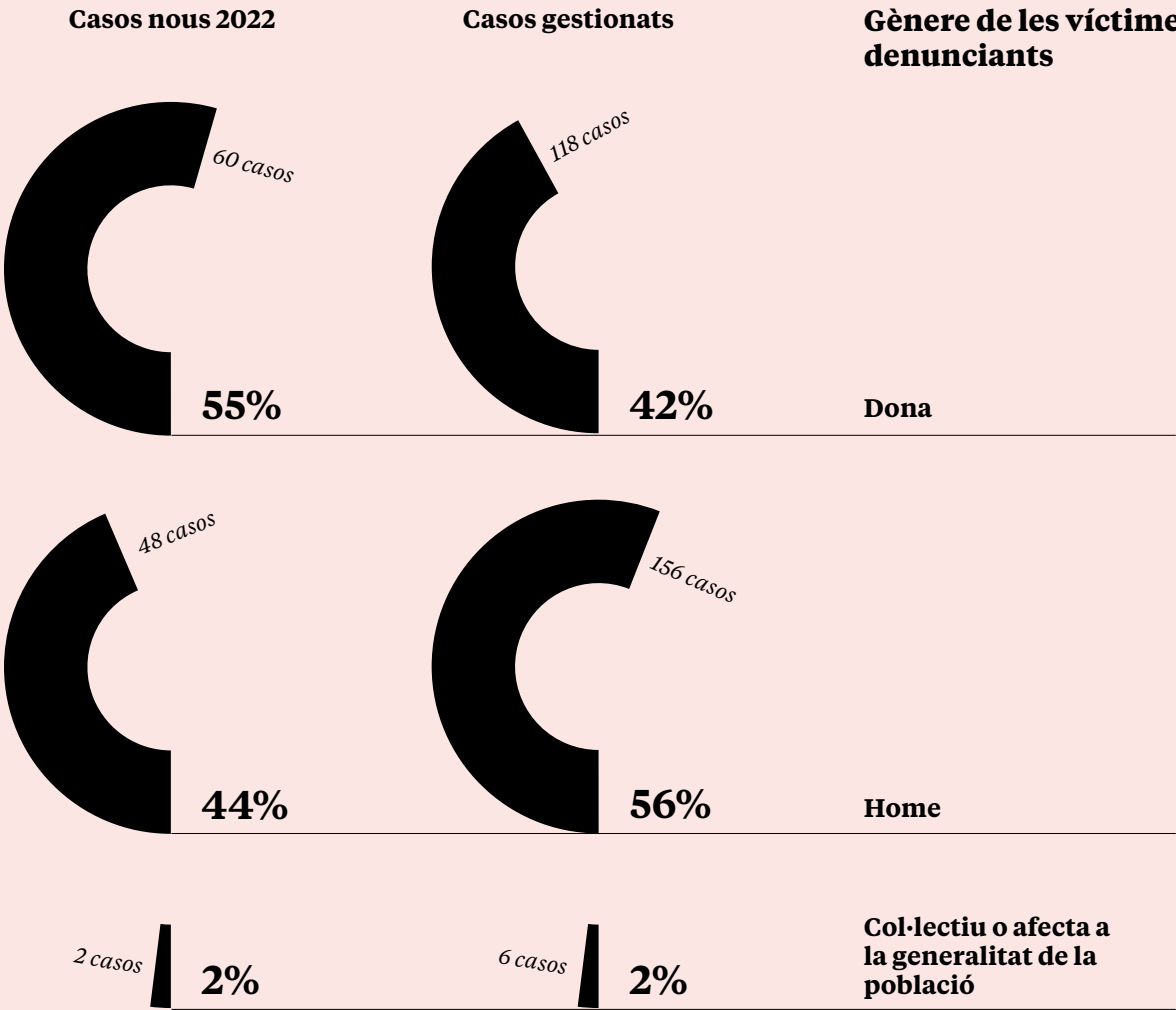

Gènere

Pel que fa a la distribució per gènere, per primer any en la història del servei, el nombre de dones denunciants ha superat el nombre d'homes. Enguany, el 55% de les persones que han denunciat (casos nous) responen al gènere dona, enfront del 44% que respon al gènere d'home. Aquesta realitat ha estat el resultat d'una aposta de treball continuat per part del nostre servei per incidir i fer-nos presents en aquest sector de la població, també gràcies a les col·laboracions amb associacions, entitats i col·lectius que treballen directament amb aquest grup de persones.

Origen

Quant a l'origen de les persones ateses en els casos nous assumits, els percentatges es mantenen en nivells similars o iguals al 2021. El percentatge més alt correspon, amb un 32%, a les persones amb orígens del Magreb, seguit d'un 29% de persones amb arrels de Llatinoamèrica i el Carib, i un 27% de persones de l'Àfrica oriental, occidental, austral y central. Les persones europees sumen un 7% del total; tres d'elles gitanes, i un 3% de les persones amb origen en els països d'Europa de l'est. Les persones asiàtiques representen un 3% del total de casos assumits.

04. Casos reals

54

Província de Tarragona Abril 2022

La Silvia i el Juan viuen amb la seva filla i els seus dos nets a casa d'uns familiars que els estan acollint per un temps, fins que trobin habitatge. Aquest temps s'està allargant perquè només reben negatives de part de les immobiliàries amb què contacten. Cosa ben estranya, ja que la família compta amb dos membres treballadors que aporten contractes indefinits, i amb ingressos econòmics que compleixen sobradament les condicions requerides pel tipus d'habitatge que estan cercant. Després d'un temps, van començar a adonar-se que el motiu pel qual no els volien llogar és que són una família gitana. Aquest fet es va corroborar durant una trucada amb una agència immobiliària de Reus. La Silvia va poder sentir com les agents comentaven entre elles "et trucarà una tal Silvia, no l'agafis, és gitana".

Silvia: "He escoltat tot el que ha dit l'altra senyora. Soc jo, la gitana. He estat sentint que no vol que me'l lloguis"

Agent immobiliària: "A veure, la documentació és viable" [...] "No depèn de nosaltres depèn del propietari"

[...]

Silvia: "Jo m'he interessat en un pis, que oferiu 2 o 3 immobiliàries, i les meves nòmnes valen com les de qual-sevol 'paio' o ésser humà".

AI: "No depèn de nosaltres, és el que marca el propietari"

Silvia: "La conversa que heu tingut és molt racista"

[...]

AI: "No hem parlat mal de tu, només hem comentat el que ha dit el propietari" [...] "Igual que de vegades no volen mascotes"

Silvia: "Som igual que gossos?"

En una altra ocasió, interessant-se per un pis que gestionava una agència immobiliària de Tarragona, la Silvia va mantenir la següent conversa amb l'agent immobiliari:

Silvia: "Soc la noia que t'acaba de trucar ara mateix, que m'has dit que si soc gitana no em lloguen el pis."

Agent Immobiliari: "Sí, ja t'he dit que no es pot."

Silvia: "No en tindràs algun que vulguin llogar-me per ser gitana amb les meves nòmnes i els meus contractes?"

AI: "No sé, si entra algú, algú que no tingui aquests remordiments, aquesta cosa, doncs sí. Però és que és un problema gran. Llogar, comprar no. Comprar, no hi ha cap problema."

Silvia: "Comprar no puc. Per això vaig de lloguer, i tinc el meu contracte i les meves nòmnes. Llavors m'estàs dient que encara que tingui els requisits, per ser gitana no em lloguen, no?"

AI: "A veure, no és cosa meua això, és el propietari."

Durant la visita d'un pis amb una agència immobiliària de Cambrils, la Silvia va compartir amb l'agent immobiliària que els atenia la dificultat de trobar pis sent persones gitanes, tot i complir tots els requisits, i l'agent li va aconsellar: "Tu el que has de fer és anar-te a viure al camp o a un barri on hi hagi més gitanos".

La Silvia i el Juan senten que s'han de justificar tota l'estona per ser persones gitanes. Malgrat complir tots els requisits per accedir a un habitatge, moltes persones racialitzades no blanques o estrangeres es veuen abocades a una situació sobre la qual no tenen el control. La impotència és molt gran perquè depenen de la voluntat de tercers, siguin propietats, immobiliàries o l'administració pública, per poder gaudir d'un dret tan essencial com el dret a un habitatge digne i adequat.

55

Esplugues de Llobregat
Curs escolar 2021-2022.

El Mauricio té 12 anys i està escolaritzat en un col·legi privat de Barcelona. La seva mare, María, és afrouruguaiana i el seu pare, Michel, és austríac.

El Mauricio va sofrir assetjament per part de la Direcció del Col·legi, que finalment no va deixar tornar a matricular el menor per al curs 2022-2023.

Sembla que el punt d'inflexió va ser quan el Mauricio va tenir un conflicte amb un altre nen, i la Direcció va acusar-lo d'haver provocat l'agressió. No obstant això, prèviament, la Direcció havia tingut comportaments i comentaris amb els pares, que denotaven el seu desgrat pel nen. Per exemple, suggerint un canvi de col·legi, amplificant les seves conductes per fer-lo quedar com un nen desobedient, i qüestionant com es comportaria el Mauricio en el futur, com si fos un potencial delinqüent juvenil.

La Direcció del col·legi passa a identificar públicament el Mauricio com un nen conflictiu, atribuint-li les característiques racistes que la societat atribueix als joves de bandes, mal anomenades llatines. Comenta amb professors, altres pares i l'alumnat el suposat mal comportament de Mauricio i la seva "perillositat". En conseqüència, tota la comunitat escolar tatxa el Mauricio de ser agressiu, perillós i conflictiu, sense que aquesta imatge tingui cap manteniment amb la realitat.

La Direcció del col·legi trava el seguiment del curs del Mauricio, imposant com a condició per a la seva escolarització un acompanyament terapèutic, sense que existeixi cap necessitat educativa, ja que el Mauricio segueix el curs amb normalitat, ni psicològica. De fet, el psicòleg del col·legi no considera necessari l'acompanyament. Per això, es dedueix que aquesta condició

era una manera de tantejar l'expulsió del menor en l'escola, i intimidar els pares, si no acceptaven la imatge que el Col·legi reproduïa del seu fill.

A més, la sanció que la Direcció del Col·legi imposa a Mauricio pel conflicte és desproporcionada, ja que li impedeix participar en les colònies de fi de curs. Finalment, en aquest Claustre Disciplinari es decideix que el Mauricio no podrà matricular-se en el Col·legi per al següent curs.

Donats els fets, la María i el Michel decideixen acudir al Síndic de Greuges i li traslladen els fets. El Síndic de Greuges investiga els fets, dona compte de la desproporció de la reacció de la Direcció del Col·legi i recomana un enfocament educatiu. Al seu torn, el Síndic involucra la Inspecció Educativa perquè es faci càrrec de la discriminació viscuda pel Mauricio. No obstant això, aquesta última institució tanca el cas sense iniciar una investigació adequada.

Des de SOS Racisme continuem treballant en el cas davant l'administració, hem sol·licitat la reobertura del cas perquè s'investigui l'eix racial de la discriminació soferta pel Mauricio i la seva família.

María i la seva família s'han sentit assetjades pel Col·legi. Consideren que tota la institució ha estat involucrada en la discriminació cap al Mauricio. Però el més greu és que el Departament d'Educació no ha donat compte d'això. El que denuncien és la complicitat de l'administració en la reproducció del racisme i la impunitat amb què el Col·legi ha realitzat la discriminació.

Barcelona
Maig 2022

Zeinabu es trobava en una perfumeria de Diagonal Mar. Com era primera hora, els empleats encara estaven obrint la botiga. Zeinabu era l'única clienta i va percebre que els treballadors la miraven constantment. Va decidir que, mentre mirava altres productes a la botiga, duria el perfum triat a la mà, a la vista de tots.

Una treballadora que duïa una orellera va dir a través del micro:

— “Vigila-la que porta una colònia per robar-la”.

La Zeinabu va escoltar l'ordre, i davant l'acusació els va dir que no anava a robar res. La resposta de la treballadora va ser que estava fent la seva feina.

La Zeinabu va demanar el full de reclamacions. Van trigar 20 minuts a lliurar-la-hi, però no li van donar les dades de la botiga per emplenar-la correctament. L'encarregada li va dir que era una desconsiderada, que malinterpretava les coses, que el que era normal en agafar una colònia era deixar-la en el taulell de la caixa i continuar mirant. A més va afegir que “som en un barri on hi ha molts negres i no entren a robar, no et discriminem perquè siguis negra”. Aquesta afirmació li va semblar estranya, perquè la Zeinabu no havia fet cap esment a un suposat tracte racista com per convidar la dependent a comentar alguna cosa en aquest sentit.

Zeinabu va tornar a la tarda a la botiga perquè l'encarregada li facilités les dades per finalitzar la reclamació. Va presentar la reclamació i va posar una ressenya a la botiga. Addicionalment, va formular una queixa en xarxes socials pel tracte degradant que va sofrir per ser considerada una lladre, sense que els empleats en tinguessin cap indici.

La perfilació racial és una realitat que va més enllà de les pràctiques policials. Succeeix en transports, botigues, locals d'oci, processos de selecció de personal... Forma part de la quotidianitat. A part d'il·legal, és opaca, ineffectiva i criminalitzadora.

SOS RACISME
PER LA IGUALTAT DE DRETS